

#5

19

FOLKEHØGSKOLEN

PORTRETTET
NOA HERMELE
side 04

ROSKILDE
NY FESTIVALHØGSKOLE
side 22

BÆREKRAFT
HISTORISKE STYREVEDTAK
side 16

FOLKEHØGSKOLEN

UTGITT AV FOLKEHØGSKOLEFORBUNDET

Redaktør:

Øyvind Krabberød
ok@folkehøgskole.no
mob. 986 27 439

Send ros og ris til:
ok@folkehøgskole.no

Redaksjonsråd:

Live Hokstad, Dorte Birch, og Angelina K. Christiansen

Kommer ut med 5 nr. pr. år
Frist for innlevering av stoff: Den 15. i måneden før
utgivelse, som er 15. februar, april, juni, september og
november. Stoff meldes i god tid før deadline.

ISSN 0333-0206

Design: **Supernatural Stories** (supernatural.no)

Forsidefoto: Unsplash
Produksjon/trykk: **Østfold trykkeri**
Papir: Amber Graphic

Abonnement: 300 kr
Annonser: 1/4-side: 2.100 kr,
1/2-side: 4.100 kr og helside: 8.000 kr

FOLKEHØGSKOLEFORBUNDET
Øvre Vollgate 13, 0158 Oslo
tlf.: 22 47 43 00,
bankgiro: 8101.34.46466

fhf@folkehøgskole.no
www.folkehøgskoleforbundet.no
www.friluftfolkehøgskole.no

Generalsekretær:

Angelina K. Christiansen
angelina@folkehøgskol.no
tlf.: 959 60 115

Leder:

Live Hokstad
Gullerudvegen 16, 2849 Kapp
live@folkehøgskole.no
tlf.: 918 53 885

Styremedlem:

Ronnie Mag-Larsen
Follo folkehøgskole

Styremedlem:

Ingvor Øydvinn
Fosen folkehøgskole

Styremedlem:

Marianne Amundsen
Agder folkehøgskole

Styremedlem:

Kristin Smith
Ringerike folkehøgskole

1. varamedlem:

Line Tirskaug
Trøndertun folkehøgskole

INFORMASJONSKONTORET FOR FOLKEHØGSKOLEN

Øvre Vollgate 13, 0158 Oslo
Tlf.: 22 47 43 00
if@folkehøgskole.no

Daglig leder:

Dorte Birch
dorte@folkehøgskole.no
tlf.: 913 52 372

INNHold

03 *Leder, Øyvind Krabberød*

04 *Portrettet – Noa Hermele*

08 *Serie: Pedagogiske inspirasjonskilder*

11 *Pedagogisk hverdag:
Utøvende musikk, Ringerike*

15 *Foto: Mer enn ord*

16 *Bærekraft:
Historisk felles styrevedtak*

18 *Elverum:
Systematisk dannelsesarbeid*

21 *Kokkens: Mats Olsen Holberg,
Fana*

22 *Ny: Roskilde festival højskole*

25 *Kunst – Metafysica*

26 *Nytt fra landskapet*

28 *Benedictes metode*

29 *Kalender*

30 *Trøndertun feirer 100 år*

32 *Dansk-norsk samarbeid*

35 *Bøker:
Højskolens idéhistorie*

36 *Bøker:
Hva skal vi svare våre barn*

37 *Bøker:
Jubileumsserien*

38 *Tollefsen: Fra kaikanten*

39 *Innspill:
Klima, fly og folkehøgskolene*

40 *Kronikk:
Ubrukt potensial*

41 *Siste seniortreff?*

44 *Arbeidslivet:
Overtid og merarbeid*

45 *Lederen: Live Hokstad*

46 *Folkehøgskoleforbundet*

48 *Nytt fra informasjonskontoret*

49 *Folkehøgskolerådet*

50 *Internasjonalt utvalg*

52 *Baksiden: Tekst/diktstafetten*

Fagpressen

TOPP OG BREDDEN I FOLKEHØGSKOLEN

Det produseres mye flott håndverk og ulike kunstneriske uttrykk i norsk folkehøgskole. Det bobler av teateroppsetninger, danseopptredener, revyer, standupforestillinger, utstillinger og vernissasjer med grafikk, collager, skulpturer, foto, malerier tegning etc. Vi er oppriktig stolt på folkehøgskolens vegne.

Når produksjoner og oppsetninger drives fram ønskes et godt resultat, det er selvfølgelig. Men da må det også være noen dilemma. Skal en gå for det beste resultatet eller noe som er nærmere «idealtid». ER det mulig å få til begge deler?

På Romerike folkehøgskole, som har en meget god standing for å levere teaterproduksjoner av svært høy kvalitet, er de opptatt av at det er fellesskapet som skal levere. Noen nye elever kommer til skolen for å skinne, må kanskje «jekkes» en smule ned. De sørger for at alle i en gruppe har mye å gjøre, det skal være nok oppgaver til alle. De kjører også produksjoner med to hovedroller for å kunne gi flere en slik mulighet.

Den legendariske læreren og visesangeren Hanne Juhl på viselinjen ved Nordiska folkehøgskolen i Kungälv, gikk nylig av med pensjon. Gjennom 30 år har hun elsket fram dyktige visekunstnere. I vår fortalte hun meg om hvordan hun har jobbet med elevene. Juhl jobber som i en MasterClass - de spiller for hverandre og får kommentarer. Hanne bruker mye tid med den enkelte, men forteller at det er i gruppen utviklingen skjer. Det er ikke de flinkeste som får mest applaus, men den

som gjør størst fremgang, forteller hun.

I denne utgaven av magasinet Folkehøgskolen skriver lærer Kjetil Hallre, på linja *Utøvende musikk* på Ringerike folkehøgskole, om hvordan de jobber i dette skjæringspunktet. Han skriver: «Vi ville ha en linje som kunne forberede elevene på livet som musiker eller på musikkstudier, samtidig som det osset folkehøgskole av alt vi gjorde. Fag og fellesskap – takhøyde og sylskarpe ambisjoner – folkehøgskolebredde og høyskole dybde. Vi ville ha det i pose og sekk».

Da Nils Arne Eggen var fotballtrener for Rosenborg, lanserte han den såkalte «Godfot-teorien». Godfotteorien handler om å gjøre hverandre gode, det er også en god ledesnor for folkehøgskolen.

Vi har hørt elevrepresentanter fortelle at de var fornøyd med skoleåret, men de fortalte samtidig at de flinkeste fikk mest oppmerksomhet, at noen av elevene følte seg oversett. Det er neppe tilbakemeldinger en skole er stolt over.

I dette magasinet besøker vi også Elverum folkehøgskole og får et innblikk i deres systematiske arbeid med danning over mange år. De uttrykker seg slik: «Vi vil fremme fellesskapet framfor det individuelle, dette er vi unisont enige om».

Liberalismen har satt dype spor i dagens samfunn. Individet jubles fram til fordel for det kollektive. Folkehøgskolen ble til i demokratiets morgen med en oppgave om å styrke folket og fellesskapet, det må vi ikke slippe tak i.

Det er mulig å ha to tanker i hodet samtidig. Folkehøgskolen skal stadig strekke seg mot å gi læring og øvelse i å stå sammen og jobbe i og for fellesskapet. Og hvilken glede det er å levere strålende resultater i fellesskapet!

Øyvind Krabberød

PAIDEIA
PAIDEIA
PAIDEIA

PAIDEIA - NY FOLKEHØGSKOLE I SVERIGE: JØDISK FOLKEHØGSKOLE MED FØDSELSHJELP FRA MUSLIMER

Det er august og regn i luften, jeg er på vei til Østermalm i Stockholm for å treffe Noa Hermele, rektor på den nystartede Paideia folkehøgskola – en folkehøgskole med jødisk profil.

I Stockholm: Øyvind Krabberød

Jeg må gjennom en sikkerhetssluse. Jeg har en avtale, forteller hva jeg skal – og lykkes inn. Noa Hermele (40) – skolens rektor, tar meg smilende imot. Han viser meg inn i harmonisk vakre lokaler, det er fredag ettermiddag og undervisningen er ferdig for i dag. De har flyttet inn i den tidligere kanselli-kasernen som også rommer *Historiska museet*. I helt nyrenovert lokaler innredet med skandinavisk design leier de av Statens fastighetsverk. Jeg presenteres for tre lærere som ikke har gått for dagen, og Noa tar meg så med på sitt knøttlille kontor.

JØDER OG MUSLIMER SAMARBEIDER

Paideia folkehøgskola er Sveriges første folkehøgskole med jødisk profil. De har et unikt samarbeid med Kista folkhøgskola som er Sveriges eneste folkehøgskole med muslimsk utgangspunkt. Samarbeidet mellom en jødisk og en muslimsk folkehøgskole har fått stor oppmerksomhet i Sverige og har en klar symbolverdi som peker på at ulike minoriteter kan møtes og arbeide sammen.

I disse tider med utbredt hatretorikk er dette en virkelig solskinnshistorie. Den kristne folkehøgskolen, Sjøviks folkhøgskola, i sødra Dalarna, hjalp Kista folkhøgskola i Stockholm, som har muslimsk profil, med å komme i gang, som fadderskole. Når nå Paideia folkehøgskola kommer i gang som selvstendig folkehøgskole har de siden 2016 fått hjelp av Kista, og vært en filial/fadderskole av Kista. De to skolene skriver virkelig folkehøgskolehistorie i Sverige – som i dag har totalt 156 folkehøgskoler.

Paideia har fremdeles kontakt med muslimske Kista. – Det er bestemt og uttalt at vi vil fortsette vårt samarbeide. Vi har felles temadager og lærerne møtes – og det er bra. Det skulle også vært fint å utvikle profilkurs (linjefag) sammen, vi er gode på det her hos oss, forteller Noa Hermele.

På sine nettsider skriver de om seg selv:

«Paideia folkehøgskola är en mötesplats för lärande, tänkande och kreativitet. Hit är du välkommen som du är oavsett bakgrund, kultur eller trosuppfattning. Vi vill bidra till det öppna samtalet om dagsaktuella frågor som berör samhälle, religion och kultur.»

MANGE ÅRS ARBEID

Paideia instituttet ble grunnlagt i 2000 gjennom bevilgning fra Sveriges myndigheter og et Wallenberg-fond, med mandat til å jobbe for gjenreisning av jødisk liv og kultur i Europa og å gi utdanning for aktivt minoritets-medborgerskap. Noa var selv elev i dette programmet det første året i 2001, og de jobber fremdeles for å motvirke antisemmetisme og å styrke den jødiske kulturen – i Europa og Sverige.

På et tidspunkt begynte *Det jødiske sentralrådet* å fundere på hvorfor det ikke fantes en folkehøgskole med jødisk profil – det var ellers mange ulike organisasjoner og grupper som drev folkehøgskole. Det jødiske sentralrådet søkte så om å starte en jødisk folkehøgskole, men de fikk først nei fra Folkbildningsrådet. Men når Paideia tok over arbeidet førte det til slutt fram. Nå har de endelig landet folkehøgskolen og det internasjonale programmet under samme tak.

Paideia har tre program:

- Ett-årig internasjonalt opplegg
- Profilkurs (linje/tema – kurs)
- Allmennkurs – (vgs-kompetanse)

På allmennkurs søker de ikke fordi det er jødisk drift, men fordi de ønsker å få studiekompetanse. Noa forteller at de ønsker å normalisere samkvemmet. I andre land er det mer vanlig at ikke-jøder går i jødiske skoler, slik har det ikke vært i Sverige. Det har historisk vært mer homogene organisasjoner og private institusjoner. Nå har de både jøder og ikke-jøder på sine ulike tilbud.

Rektor Noa Hermele med noen av sine ansatte: Fv Ivar Heckscher, Anna Nilsson og Anna Furevik.

STAMTAVLE

Hermeles forfedre på morsiden kom til Sverige fra Russland/Litauen på 1860-tallet. Farfar kom fra Tyskland mens farmor kom til Sverige fra Polen. Han forteller at det i Sverige i dag går om lag 20.000 jøder, mens det i Stockholm er 4.500 med i den jødiske forsamlingen, og kanskje like mange som ikke er med. Han forteller at de holder kurs i slektsgranskning for å gi et innblikk i kulturen.

- Skolen er jødisk, men er ikke et konfesjonelt sted. Vi er ikke normative - vi forteller ikke hvordan folk skal leve deres liv. Men vi vasker heller ikke bort det religiøse - det er ikke religionen som er det styrende. Det må finnes en kritisk tenkning til det religiøse, men jeg vil ikke begrense det bare til kulturen, det går ikke helt å separere det fra det jødiske - religionen. Vi tar i stor grad utgangspunkt i det jødiske, idehistorien og lærer om jødisk kultur. Vi samtaler rundt idehistorien, og med denne kunnskapen er det opp til den enkelte hva hen vil gjøre med den, understreker Hermele.

Noa Hermele ler mye og har glimt i øyet. Det er like lett stemning som det lette og nye skandinaviske interiøret i kasernen. Han har mye å formidle.

De vil drive folkehøgskole med en tydelig oppgave - og han utdyper:

- Vi vil spre kunnskap om det jødiske. Statistisk sett er den jødiske gruppen i Sverige godt utdannet, men ikke i det jødiske. Man er på mange måter dårlig utdannet i sin egen kultur. Her har vi en oppgave på lik linje med «folkbildningen» å løfte kunnskapsnivået. Etter fem år på universitetet kan en ikke nødvendigvis noe om det jødiske. Det er en demokratisk oppgave for en minoritet å også utvikle seg innen sin egen tradisjon.

- Vi har en klar oppgave. Men det er en kombinasjon av å ville noe, og å ha tilbud som folk vil ha, understreker rektoren.

ARBEIDER FOR KULTURARVEN

Dette første året som selvstendig folkehøgskole har de 40 elever på allmennlinje, 25 på årsprogrammet og 600 som deltar på 30 ulike kvelds-/profilkurs.

I staben ved skolen er de 15 personer, jøder og ikke-jøder. De har også mange faste «gjestelærere».

Noa Hermele understreker at de har en pluralistisk tilnærming ved Paideia. Med en slik tilnærming får de bare positive tilbakemeldinger fra den svenske folkbildningen. De tilbyr det eneste programmet med utgangspunkt i jødisk kultur i Norden, og han ser gjerne at Norge kunne kommet etter. – Norge har en liten jødisk gruppe (ca 1.400), men det behøver ikke være mange jøder – men det er en viktig oppgave å arbeide for kulturarven til en minoritet, mener Hermele.

Selv har han ingen folkehøgskolebakgrunn og forteller at han med Paideia kommer fra en intellektuell tradisjon. – Når jeg oppdaget folkehøgskolen fant jeg at det passet godt med vårt syn på jødisk bildning/dannelse. Selv er han magister i matematikk, men har også en bred akademisk CV gjennom filosofi, jødiske studier, kunststudier, språk og pedagogikk. Han forteller at han hele veien har jobbet med jødisk dannelse via uformelle kurs. For Noa var det å finne folkehøgskolen som å finne hjem. – Jeg skjønnte at folkehøgskolen har et bredere perspektiv og en stor grad av helhetssyn.

EN ANNEN VEI ER MULIG

Noa er opptatt av at minoriteter får mulighet til å bevare sin kultur. I Sverige har de i dag fem offisielle minoritetsgrupper; samene, finner, tornedalsfinner, rom og jøder, som han mener trenger spesiell oppfølging for at deres kultur skal bevares.

I en tid da relasjonene mellom jøder og muslimer rundt om i verden mildt sagt er spente er det godt å møte historier som viser at en annen vei er mulig. Det er flere eksempler på initiativ for å bedre interkulturell forståelse mellom jøder og muslimer, men det er viktig at det ikke stopper opp med dialoger utover initiativtakerne. Noa Hermele mener folkehøgskolen kan spille en viktig rolle i dette bildet.

Jeg kunne vært her lenge, men Noa må hjem til kone og barn. Jeg er takknemlig for at han hadde tid en fredag ettermiddag, sier takk for meg og trer ut i Stockholmsregnet – oppløftet. Det er jammen håp for verden!

For mer informasjon se: www.paideiafolkhogskola.se

**«DET ER IKKE RELIGIONEN SOM ER DET
STYRENDE, DET MÅ FINNES EN KRITISK
TENKNING TIL DET RELIGIØSE.»**

PESTALOZZI

FAR

I vår serie Pedagogiske inspirasjonkilder utover Grundtvig er det på tide å stoppe opp ved den sveitsiske pedagogen Johann Heinrich Pestalozzi (1746 – 1827).

Av Øyvind Krabberød

I en ganske så begrenset artikkel vil jeg prøve å kaste noen lysstreif på den sveitsiske tenkeren og pedagogiske praktikerens som kanskje har gått litt under radaren hos mange.

Pestalozzi så på læring og dannelse som noe som skjer innenfra i mennesket, læring er en prosess i det enkelte individ. Han mente at læring var for alle – uavhengig av klasse, og han startet flere tiltak som støttet dette – skoler og hjem for fattige barn. Pestalozzi blir av den grunn kalt for folkeskolens «far» eller grunnlegger. Pestalozzi var svært opptatt av at menneskene selv skulle finne kraft til å klare seg i livet – gjennom å frigjøre de ressurser hver enkelt innehar for å øke selvtillit og menneskeverd. Sveitseren så sine prosjekter som en slags hjelp til selvhjelp. En måtte satse på å utvikle evner og ferdigheter hos hver enkelt elev.

INNSATS FOR VANSKELIGSTILTE

Bare seks år gammel mistet Pestalozzi sin lege-far. Moren tok seg av barna, men oppveksten var ikke bare enkel. Han hadde begrenset omgang med andre barn, og kanskje var han over-

beskyttet av de omsorgsfulle kvinnene rundt seg. Men han hadde god kontakt med bestefaren, Andreas. Han var prest og tok gutten med seg omkring på landsbygda. Senere sa Pestalozzi at turene med bestefaren ga ham innsyn i fattigfolks liv som inspirerte ham til å gjøre en innsats for vanskeligstilte.

Pestalozzi ble aldri noe skolelær. Men han ble student i Freimünster hvor han studerte gresk, hebraisk, retorikk, logikk, filologi og filosofi. Det var her han ble kjent med tidens radikale politiske strømninger. Senere studerte han landbruksvitenskap under den kjente landbruksreformatoren Johann Rudolf Tschiffeli. Målet var å lære fattige småbønder nye og mer moderne dyrkningsmetoder.

Filosofen Jean-Jacques Rousseau var en representant for opplysningstida, men foregrev romantikken med sine tanker om at de enkle levende på landsbygda var den beste rettesnoren for et godt liv. Pestalozzi var påvirket av Rousseau og hans tanker om det enkle liv i pakt med naturen, og av hans bok *Émile* som kom ut i 1762. Boken er en avhandling om oppdragelse av barn og om menneskets natur.

FOLKE SKOLENS

A black and white portrait of Johann Heinrich Pestalozzi, an elderly man with a white cravat and a dark coat. The portrait is the background of the entire page.

JOHANN HEINRICH PESTALOZZI

Ble født 12. januar 1746 i Zürich og døde 17. februar 1827 i Brugg i kantonen Aargau. Han var en sveitsisk pedagog, filantrop, filosof og sosial reformator, skolereformator og politiker. Utdannet ved universitetet i Zürich.

[Wikipedia](#)

NEUHOF-PROSJEKTET

Pestalozzi var på vei til å gå i bestefarens fotspor og bli prest, og virke for de fattige. Men møtet med prekestol og menighet ble avskrekkende. Heller ikke et alternativt levebrød som sakfører fristet han. Han søkte så mot et enkelt liv i landbruket, gikk grundig til verks og studerte dette ett års tid. Han giftet seg med kona Anna og bygde opp gården Neuhoof. Her på 350 dekar udyrket mark, ønsket han å leve nær naturen. De satte i gang med full energi og utviklet gården til et eksperimentelt mønsterbruk, samtidig som han fra 1774 av tok imot om lag 50 barn fra fattige kår for å gi dem utdanning. Dette tok alt av Pestalozzis tid de neste årene, også alt familien hadde av penger. Men han måtte gi opp prosjektet. Han hadde lyktes med en hel del av det pedagogiske, men praktisk og økonomisk mislyktes han. De neste ti årene skrev han mye fra Neuhoof-prosjektet.

I hovedsak gikk yrkesopplæringen og innføringen i regne- og skrivekunsten hånd i hånd, som en forening av teori og praksis. I ettertid er denne siden ved Neuhoof-tiltaket blitt betraktet som noe av selve grunnlaget for all arbeidsskolepedagogikk – det å la arbeidet være en del av selve opplæringen.

Men han understreket også at dette ikke skulle fortone seg som en produksjonsbedrift med vekt på konkurranse, effektivitet og gevinst. Han ønsket at alle skulle oppleve seg som en del av en stor familie.

HELE MENNESKER

Pestalozzi var opptatt av hjemmet som forbilde, og det var familien som lå tette opp mot hans ideal for utdanningen. Huslige sysler skulle prege den profesjonelle pedagogikken. Han argumenterte for å ta i bruk undervisningsformer som tok utgangspunkt i barnas utviklingstrinn, intellektuelt nivå og opplevelsesverden. Opplevelser og erkjennelse skulle danne grunnlag for læring.

Pestalozzis tanker om hjemmet som forbilde for pedagogikken er helt analoge med folkehøgskolepioneren Kristen Kold sin praksis og tanker, i Danmark.

Pedagogen understekte gang på gang at hvis barn skulle vokse og trives, lære og utvikle seg – måtte man innse at det var *hele* mennesker man hadde med å gjøre.

Pestalozzis idéer og skrifter fikk etter hvert stor oppmerksomhet, også internasjonalt. I 1799 overlot de sveitsiske myndighetene ham ansvaret for en gruppe barn som var blitt rammet av forferdelige krigshendelser i byen Stans. I et falleferdig kloster skulle han være lærer, far og husholder for nærmere 80 barn og ungdommer som var plaget av sult, angst og sykdom. Han var sammen med dem hele døgnet i fem måneder. Senere utalte han «Jeg tok ikke feil. Før vårsolen hadde smeltet sneen i fjellene, var mine barn ikke til å kjenne igjen...».

DANNELSE OG PENTALOZZI

Dannelse er ifølge Pestalozzi selvutfoldelse av hodets (forstanden), hjertets (følelsene) og håndens (den skapende kraft) grunnleggende krefter og ferdigheter. Han la vekt på at både hode, hånd og hjerte burde involveres i læringen, siden man skulle engasjere hele mennesker. Dette må sies å være en tilnærming helt i tråd med Ludvigsen-utvalgets vektlegging av fysisk handling og aktivitet i framtidens norske skole.

Men idéen om å utforme pedagogikken ut fra tanke, følelse og vilje er på ingen måte ny med Pestalozzi. Allerede hos Platon finnes kimer til en slik pedagogisk tenkning, mens det er skolereformatoren Johann Heinrich Pestalozzi som på 1800-tallet gjør idéen om hjertets, håndens og hodets læring allment kjent.

Både Platon og Aristoteles var enige om at den intellektuelle læringen skulle komme sist. Før en ungdom var moden til tankemessig refleksjon og virkelig erkjennelse, krevdes en skolering av kroppen og følelsene gjennom musikk, dans, fortelling og gymnastikk.

Pestalozzis skole inviterte barna til egenaktivitet, til å erfare, sanse, benevne og forstå verden. I sin siste bok, *Svanesangen*, skrevet noen måneder før han døde, sier han:

«Kun det som forenes i menneskenaturen som hjerte, hode og hånd, er virkelig dannende. ... Øyet vil se, øret vil høre, foten vil gå og hånden vil gripe. Likedan vil hjertet tro og elske og ånden tenke. ... Pedagogikken rekker naturen hånden når den sikter mot utviklingen av en opplyst kjærlighet, en dannet forstand og en opplyst sans for handling.»

Enhver ensidig utvikling av disse kreftene var skadelig, hevdet Pestalozzi. Nettopp balansen mellom de tre gir rom for både ansvar og frihet, for både moral og livsutfoldelse. Og denne balansen kan oppstå når lærerne evner å lytte til barnas egenart, når de evner å lokke frem det som allerede lever i elevene.

TIDLØS OG POTENT PEDAGOGIKK

Den sveitsiske pedagogen er fremdeles aktuell, snart 200 år etter sin død. Europarådets har et eget Pestalozzi-program. De besøker lærerskoler i hele Europa med sitt intensivprogram i Pestalozzi-pedagogikk. Målet er å øke lærernes interkulturelle kompetanse og skape bedre kår for demokrati og fred, til tross for religiøse og kulturelle forskjeller.

Det er først og fremst Pestalozzis livslange praktisk-pedagogiske innsats som har gjort varig inntrykk. Det ble sagt om Pestalozzi: Han var en mann som gjorde alt for andre og ingenting for seg selv, på hans gravsten står det at han var «de fattiges redningsmann på Neuhoof.» Han døde i Brugg 1827, 80 år gammel.

Kilder:

Joar Aasen, Tanke og handling. Nøkler til pedagogisk filosofi (2006)

Steinsholt og Løvlie, Pedagogikkens mange ansikter (2007)

Reidar Myhre, Store pedagoger i egne skrifter (1970)

Wikipedia, SNL.no og Politikens filosofi-leksikon

Huskonserst, Tristan

RINGERIKE FOLKEHØGSKOLE: UTØVENDE MUSIKK

FOLKEHØGSKOLEBREDDE + HØYSKOLEDYBDE = POSE OG SEKK?

Hvordan kan folkehøgskoletenkning gjennomsyre all undervisning og opplegg på en musikklinje? Hva er folkehøgskolepedagogikk når man underviser musikkteori opp mot høyskolenivå? Hvordan skal elevene i klasserommet kunne **føle** at dette er en folkehøgskole?

Dette var de store spørsmålene vi jobbet med da vi for to år siden lanserte den nye linja Utøvende Musikk (UM) på Ringerike Folkehøgskole. Vi ville ha en linje som kunne forberede elevene på livet som musiker eller på musikkstudier, samtidig som det oset folkehøgskole av alt vi gjorde. Fag og fellesskap – takhøyde og sylskarpe ambisjoner – folkehøgskolebredde og høyskole-dybde. Vi ville ha det i pose og sekk.

UTØVENDE MUSIKK PÅ RINGERIKE

UM er i sitt andre år på Ringerike. Den har en bred profil innen populærmusikk og nødvendige ferdigheter som musiker. Navnevalget på linja var enkelt. Vi ville vise til den praktiske tilnærmingen på linja, vi ville hinte om ambisjonsnivået (siden man kan

studere Utøvende Musikk på universitetene), og vi var den eneste linja med dette navnet. Instagramkontoen var enkel og skrevet i entall – enda et hint om ambisjonsnivået: @musikklinja

Linjelærerne er Eirik Kiil Saga og undertegnede, med støtte fra Knut Kleiven.

På skolen har UM kommet inn som den fjerde «scenelinjen» av i alt åtte linjer og har vært en tydelig musikalsk berikelse i skolemiljøet. Ikke bare har vi nå flere musikkinteresserte elever på en skole som setter musikk høyt på dagsorden, men skolestemningen nyter også godt av huskonserter, band til allsang og elevkvelder, og en stadig bakgrunnslyd av øvende pianister eller gitarister utover på kveldstid. UM er en suksesshistorie som har kommet for å bli på breddeskolen Ringerike Folkehøgskole.

ÅRET PÅ UM

Grunnmuren på en utøvende linje er et klassemiljø som er varmt, engasjerende og inkluderende. Dette er vårt viktigste fokus. Derfor bombarderer vi elevene fra første dag med alle triks vi kjenner for å bygge et godt miljø. Vi leker hver dag, har organiserte dype samtaler, øver på å se det positive i hverandre og feirer feilene vi gjør med å rope «JIPPI!» mens vi legger på entusiastiske «jazzhands». Vi nøster oss fram til suksesshistoriene fra hver enkelt elev og trekker ut fellesnevnerne som blir klassens suksessfaktorer.

Året er delt inn i noen større prosjekter. Disse prosjektene kan være praktisk sjangerlære, studio, låtskriving, turné osv. Elevene har stor innflytelse på lengden og intensiteten av hver bolk. Slike åpne, demokratiske dialoger har vi ofte med elevene, noe som fører til et dynamisk år med tanke på innhold.

Linja legger ut på to turer som innholdsmessig bygger opp om arbeidet vi gjør i prosjektene. Vår utenlandstur går neste år til Berlin uten fly, og viderefører arbeidet med låtskriving samt legger inspirerende grunnsteiner for prosjektet omkring en turné. Innlandsturen vår kommer midt i arbeidet med studio og produksjon. Derfor tar vi med fullt studioutstyr opp på en stor hytte på fjellet og rigger oss til. Det blir kanskje ikke så mye skigåing, men mange nydelige låter, mye kos foran peisen, underholdningskvelder og en del tull og tøys ute i snøen.

På slutten av året gir vi elevene mulighet til å velge et kulminerende prosjekt for året. Dette må være et større fellesprosjekt som gir alle muligheten til å vokse og modnes, til å bryne seg på hverandre og på arbeidsoppgaven, og til å kjenne på den intense mestringsfølelsen man får når det blir en suksess etter måneder med arbeid. I fjor satte elevene opp en konsept-konsert med en gedigen innleid lysrigg og nøye planlagt sceneshow. Over halvparten av låtene hadde de skrevet selv. Det var en så ekstasisk stemning etter showene at da de fikk høre at en av lærerne dessverre ikke rakk å se showet, ville de å holde hele konserten på nytt mandag morgen – med én stol midt i salen for læreren.

GRUNNTANKENE

Hva betyr egentlig folkehøgskolepedagogikk? I mitt hode kommer stikkord som levende vekselvirkning, demokrati og den likestilte samtale. Dette gir oss en føring på deltakelsesprosessen for folkehøgskoleelever, men ingenting om utdanningsopplegget. Ringerike Folkehøgskoles definisjon på danning (evnen til å være oppmerksom – på seg selv, på andre og på verden), verdigrunnlaget og skolens kjerneverdier gir oss flere hint, men spørsmålet gjenstår: hva betyr dette for undervisningen?

I et halvt år før vi lanserte linja i folkehøgskolekatalogen begynte vi jobben med å utarbeide folkehøgskolepedagogikk for UM. Den var basert på noen grunntanker.

- Fellesskap og personlig modning er viktigst. Danning foran fag.
- Mest mulig skal forankres i det praktiske
- Elevene må kjenne forskjellen på oss og på en musikklinje på videregående
- Teori er gøy – selv når det er vanskelig
- Avansert teori skal kunne introduseres for nybegynnere og viderekomne sammen slik at begge får noe meningsfullt ut av det
- Vi skal opprettholde et godt ambisjonsnivå relativt til elevgruppa, men også vurdere dannelsespotensialene av å la noe falle til grus
- Vi følger slagordet «Proff musiker – på en folkehøgskolemåte»

FOLKEHØGSKOLEPEDAGOGIKK

Gjennom praktiske arbeidsoppgaver og prosjekter har Eirik og jeg et arsenal av folkehøgskoleopplegg. Vi jobber for eksempel med sjangerlære kun gjennom praktisk arbeid. Vi involverer også elevene i hele prosessen fra låtskriving, øving og fremføring, til innspilling, promotering, booking og evaluering. Hvis ingen henger opp plakater, promoterer eller snakker med lokalavisa, kommer det få publikummere til konsertene våre. Enkle konsekvenser med stort læringspotensial.

Under øvelser er vi produsenter, coacher og psykologer. Vi eksperimenterer med variasjoner i musikken, hjelper elever med å finne fokus og engasjement, og tar pauser i øvelsene for å synliggjøre gruppedynamikk og kommunikasjon i arbeidet. Produktet blir aldri bra dersom prosessen var dårlig.

Avansert musikkteori på folkehøgskolevis var den vanskeligste jobben. Jeg ville kunne tilby elevene et opplegg som forberedte dem på opptaksprøver til universiteter og høyskoler. Samtidig ville jeg unngå tradisjonell teoriundervisning. Dette arbeidet har tatt lang tid og er noe jeg fortsatt jobber med å perfeksjonere. Løsningen har blitt å gå til leker, konkurranser, historier, praktiske oppgaver og fargekoder. Jeg har nå en stor boks på kontoret mitt med laminerte og fargekodede skilt og ark – pinner, fyrstikker og godteri. Teoriboksen med det rare i.

Elevene skal bruke så mange sanser som mulig for å forstå funksjonsharmonikk – derfor synger og spiller de skalaer mens de sitter i ring med latterlige skilt på hodet som viser sammenhengen. Historien om *Den Store Nabolagsfesten* er utgangspunktet når vi introduserer kvintsirkelens utallige bruksfelt. For å lære og pugge notenavn går elevene mot hverandre i en heseblesende konkurranse der det ikke spiller en stor rolle hvor mye du kan fra før. Når vi øver oss på å gjenkjenne intervaller og akkorder får de delta i en kaotisk ringlek med lapper og løping.

«HVORFOR HAR INGEN GJORT DET FØR?»

I dette arbeidet prøver og feiler vi mye. Det er en del av gleden. Likevel får vi svært positive tilbakemeldinger fra elevene om det teoretiske opplegget. En elev som hadde gått tre år med musikklinje på vgs. fortalte oss i fjor: «Dette er jo genialt. Hvorfor har ingen gjort det før? Det som tok flere uker på videregående skjønner jeg her med én gang.»

I praktisk jobbing, på turer og i den deltagende demokratiske prosessen har folkehøgskoler et fantastisk utgangspunkt, men osrer det folkehøgskole av din **teoriundervisning** også?

Kjetil Hallre
Folkehøgskolelærer

4

KJETIL HALLRE LÆRER PÅ UTØVENDE MUSIKK OG MUSIKAL:

Fra Haugsbygd, Ringerike

Faglig bakgrunn:

Musikkutdannelse fra Liverpool
Institute for Performing Arts (LIPA) og mastergradskurs
i pedagogisk ledelse for folkehøgskolen.

Tidligere yrkeserfaring:

Trommeslager, låtskriver og sanger i London og Madrid.
Jobbet som musikk lærer i London, på IB-skolen ICS i
Madrid, og senest på Voss Folkehøgskule.

1. Hyttetur med studio.
2. Kvintsirkelkarusell
3. Leken teori
4. Kulminerende prosjekt.

NOTERT

GRØNN MANN – BOJER VINDHEIM

- Kva er det du reagerer på i det meir moderate MDG?
- Eg deler ikkje teknologioptimismen som mange i partiet har.

Eg tviler på at ein kan ha økonomisk vekst utan aukande bruk av naturressursar. Det er greitt at vi kan gjere teknologien mindre forureinande, men eg trur ikkje på at teknologi kan løyse alle problema våre. I dag er mange i MDG tilhengjarar av atomkraft og genmodifiserte planter. Om ein av dei tinga kjem inn i parti-programmet, står nok medlemskapen min i fare.

MDG har heile vegen romma mykje ulikt. Som Vindheim sjølv har sagt i Klassekampen: «Vi har alt fra folk som tror på høytteknologiske løsninger til sjølbergingshippiere, alt fra prester og newagere til militante ateister, og det er bra. Problemet er å få dei til å trekka sammen.»

Dag og Tid

FLYKTNINGPOLITIKK

Norges flyktningpolitikk gjør henne forbanna.

- Vi må ta inn over oss at vi som nasjon velger å ikke ta imot dem som har desperat behov for vår hjelp, at vi velger å stenge grensene våre og at vi fører en inhuman politikk.

Hun legger armene i kors over brystet. Sier at hun skammer seg.

- Jeg er ikke stolt av å være norsk lenger.

Selv prøver hun å spre budskapet om å vise solidaritet så godt hun kan, ved å dele nyheter og støtte dem som har behov for det.

- Jeg ønsker ikke å moralisere, folk må velge selv hva som er riktig for dem. Jeg vet bare hva som er viktig for meg.

Ellingsen griper etter flasken med ingefærøl. Tar en ny slurk.

Blir ettertenksom.

- Dette skjer med ekte mennesker, hver eneste dag. Å ignorere det er jævlig skummelt.

Hun lurer på om vi har blitt så rike her til lands at vi ikke trenger å bry oss like mye om hverandre som tidligere, da vi måtte leve mer nøysomt og hjelpe hverandre. Ord som nestekjærlighet og dugnadsånd har blitt fremmedord for mange.

Lena Kristin Ellingsen, Dagbladet Magasinet

DE NYE PENGENE

Nordmenn trenger ikke vente på å betale med ansiktet. I juni meldte Nettavisen at en kafe i Oslo hadde tatt teknologien i bruk. Dette er et pilotprosjekt som Tine (!) i samarbeid med Futurice og DNB. Dersom ansiktet blir de nye pengene, frykter jeg ikke bare misbruk av data. Jeg frykter også at jeg aldri vil få kjøpt noe før klokka elleve på formiddagen. Før den tid ser fjeset mitt vanligvis ut som om jeg har blitt angrepet av bier og er på vei ut av koma.

Knut Nærum, Dagbladet

HOW DEMOCRACIES DIE

I fjor ga Steven Levitsky og Daniel Ziblatt ut boka «How Democracies Die». Det liberale demokratiet forgår ikke i et smell, men i et klynk, konkluderer de. Demokratiet forsvinner ikke i et spektakulært kupp, men til lyden av døsig gressklippere, naboer som slutter å snakke sammen og stortingskolleger som slutter å dele taxi. Er vi der? Nei, vi er ikke der, og årets valgdeltakelse (63,5 prosent), den høyeste på 28 år, er oppløftende nok.

Ikke desto mindre er det grunn til å rope varsku, og minne om regelen om at en urimelig person er en person hvis fortelling du ikke har hørt ennå.

Håvard Nyhus, Vårt Land

MDG OG OSLO VEST

I den delte byen har det oppstått en politisk frisone i midten, en som er nesten like uglesett av begge sider. Gamle Oslo er blitt det nye Grünerløkka; en indre sentrumsdel i enorm vekst hvor MDG har fått solid fotfeste. Innbyggerne er enkle å parodierte som syklende veganere med liten forståelse for folk som lever andre liv enn dem selv. Som Marie Antoinette ville svart: Hvorfor kjøper de ikke bare Tesla?

Dette er en velgergruppe som brer om seg i byene, og som bidrar til økt splittelse. På Oslo vest er de ikke synlig bekymret. MDG har overtatt etter SV som det rare alternativet det er innfor å stemme, så lenge du overdriver og plager middagsgjestene. Men for venstresida og østkanten er den grønne urbanisten en utfordring; en velger som tidligere stemte rødt, men har fått det for seg at klima i nabolaget er viktigere enn solidaritet med innbyggerne på Mortensrud, noen T-banestopp unna.

Marie Simonsen, Dagbladet

CAROLINE GRAHAM HANSEN I BARCELONA

- Spansk fotball er jo veldig spillende, og jeg er også en spillende type, men i deres øyne mye mer gjennombruddshissig. Jeg føler på en måte at måten de ser meg på passer. Det føles riktig ut. Man føler seg veldig hjemme.

Hun kom hit fra Wolfsburg i Tyskland, som har vært vel så suksessrike i europeisk kvinnefotball, men ble styrt på en ganske annen måte gjennom hennes fem år i klubben.

- Det er ikke det hierarkiet her som det var i Tyskland, sier Caroline Graham Hansen.

- Det handler ikke om at de prøver å piske oss til å få resultater på deres vegne. Det handler om at vi skal være en familie. Det spiller liksom ikke noen rolle om du er verdensstjerne på herrelaget eller Gutter 12: Man hilser i gangene.

D2 Dagens Næringsliv

Mer enn ord

Foto: **Annette Hansen**

Her er en av mine favoritter fotografert av Annette Hansen.
Det er tiden før et bilde blir tatt som er den viktigste.

Peder Pedersen,
fotolærer Lofoten folkehøgskole

HISTORISK FELLES STYREVEDTAK OM BÆREKRAFTIG UTVIKLING I FOLKEHØGSKOLEN

Mandag 9. september 2019 hadde alle de fem folkehøgskolestyrene (FHSR, NKF, FHF, IF og IKF) et felles Klimaseminar for første gang i historien. Tilstede var også de fire daglige lederne, samt internasjonal sekretær i Folkehøgskolerådet.

I løpet av seminaret ble styrene enige om et forslag til felles Bærekraftvedtak for folkehøgskolene med den hensikt å inspirere alle folkehøgskolene til økt innsats for å nå FN's bærekraftsmål gjennom noen felles mål. I etterkant av seminaret har hvert enkelt styre fattet Bærekraftvedtaket med likelydende tekst. Her følger vedtaket i sin helhet:

FOLKEHØGSKOLENES BÆREKRAFTVEDTAK FRA KLIMASEMINARET 09.09.19:

De fem folkehøgskolestyrene (FHSR, NKF, FHF, IF og IKF) anerkjenner at vi befinner oss i en klimakrise som krever akutt handling. Vi ønsker å inspirere alle folkehøgskolene til økt innsats for å nå FN's 17 bærekraftsmål, med særlig vekt på mål 13 om å stoppe klimaendringer og 4.7 om utdanning for bærekraftig utvikling, gjennom noen felles mål:

- Innen 2030: Skolene reduserer klimagassutslipp med 40 prosent (med utgangspunkt i 2020) med særlig sikte på å redusere folkehøgskolens flyreiser der dette ikke er en naturlig del av undervisningen.
- Skoleårene 2020–23: Skolene har bærekraftig utvikling som sentralt tema for sin selvevaluering i løpet av tre år.
- Innen 2021: Skolene bruker aktivt Globalvettreglene i planlegging av studieturer og annet globalt engasjement i skolens regi.
- Alle skoler utarbeider en årlig lokal klimaplan og strategi for å nå bærekraftmålene.
- Styrene vil legge til rette for at den enkelte skole finner gode løsninger.
- Folkehøgskolerådet henstilles til å dele ut en bærekraftspris til en av folkehøgskolene fra og med Rektormøtet i januar 2021. Det bør tas sikte på å gjøre dette årlig.

BAKGRUNN TIL BÆREKRAFTVEDTAKET

De siste årene har det vært en økende grad av samtaler og diskusjoner i folkehøgskolen om skoleslagets bidrag til en bærekraftig utvikling. I tråd med FN's 17 bærekraftsmål og behovet for at vi kraftig reduserer våre klimagassutslipp, opplever folkehøgskolestyrene at vi må komme til enighet i folkehøgskolen om noen grep som kan bidra til at skoleslaget, i enda større grad enn i dag, bidrar til en bærekraftig utvikling. Bærekraftig utvikling har vært tema på rektormøter, ledermøter/rektorforum, landsmøter, seminarer, distriktsmøter, etc. og det ble i 2017 gjennomført en større spørreundersøkelse om studiereisene. Senest var bærekraftig utvikling tema på FHF og NKF sine landsmøter i mai/juni 2019.

Demokrati og dannelse er sentrale begreper i folkehøgskolen, og for å nå FN's bærekraftsmål er det avgjørende at folkehøgskolene bidrar til å danne globale medborgere, som gjennom økt refleksjon og bevissthet omkring valg, har bærekraftige holdninger og bidrar til bærekraftige handlinger. Her vises det bl.a. til prosjektet Aksjonsforskning og bærekraft – folkehøgskolen for framtiden (2014–2017) og plakaten Globalvettreglene (2017).

EIERSKAP HOS SKOLENE

Skolene er autonome, og Folkehøgskolerådet har ikke mandat til å gi skolene pålegg. Samtidig gir Bærekraftvedtaket til alle de fem folkehøgskolestyrene en unik mulighet til at skolene i fellesskap går sammen om å skape en bærekraftig utvikling. Som målet om egen klimaplan sier, så er det skolen selv som må komme fram til hvordan man ønsker å jobbe konkret med Bærekraftvedtaket på egen skole. Hensikten med vedtaket er å inspirere hver enkelt skole, i enda større grad enn nå, til å prioritere bærekraftig utvikling og å lage konkrete planer for hvordan egen skole kan gjøre dette på best mulig måte. Dette er ikke ment som en konkurranse mellom skolene, men målet er at det skal ha en styrkende effekt og være til hjelp for den enkelte skole, at vi gjør dette i fellesskap og samtidig. Hensikten er at skolen måler seg med seg selv og setter seg mål som gjør det gøy og inspirerende å jobbe for en felles bærekraftig utvikling.

RESSURSER FRA SENTRALT HOLD

For å lykkes med å nå de vedtatte målene vil vi Folkehøgskolekontoret legge best mulig til rette for at skolene har de verktøyene det er behov for. For å måle utslippskutt (se kulepunkt én i vedtaket) er det behov for å måle dagens utslipp i løpet av vårsemesteret 2020. Her er det tenkt at skolene måler noen områder som f.eks. strøm, vann, transport, matavfall og forbruk, men at det så er opp til skolene hvilke områder og hvordan man tenker

det er best å jobbe for å kutte klimagassutslipp de kommende årene. Folkehøgskolerådet sender i desember 2019 ut et rundskriv med mer informasjon med forslag til hvordan målingen kan gjøres.

SAMMEN FOR EN BÆREKRAFTIG UTVIKLING

Det er svært inspirerende at alle de fem folkehøgskolestyrene har møttes og klart å bli enige om noen felles mål gjennom Bærekraftvedtaket. Så begynner det store arbeidet med at hver folkehøgskole gjør dette til sitt eget, samtidig som vi står sammen og gjør dette i fellesskap. Bærekraftig utvikling gir utrolig mange muligheter, både i drift og undervisning, så her er det bare å bruke alle de gode ressursene vi allerede har i folkehøgskoletradisjonen.

For å holde inspirasjonen og motivasjonen oppe vil Folkehøgskolerådet fra 2021 gi en bærekraftspris til en folkehøgskole hvert år på Rektormøtet (se siste kulepunkt i vedtaket). En pris gir mulighet til å løfte fram gode eksempler på hvordan man kan jobbe helhetlig på egen skole med bærekraftig utvikling, samtidig som vi heier på og støtter hverandre i det viktige arbeidet vi gjør på skolene.

Vi gleder oss over at vi står sammen som skoleslag, at vi strekker oss etter noen ambisiøse og konkrete mål, og at vi gjør dette samtidig! Ved å jobbe med disse målene vil vi bidra til at både folkehøgskolene blir mer bærekraftige og at de om lag 8000 elevene som er hos oss hvert år får økt kunnskap om bærekraftig utvikling og ferdigheter i å leve bærekraftige liv. Dessuten tror vi at dette gir et tydelig signal til politikere og opinion om et skoleslag som tar rollen som samfunnsaktør på alvor.

For praktiske spørsmål om arbeid med målene i Bærekraftvedtaket, kontakt Brita Phuthi, internasjonal sekretær i Folkehøgskolerådet: brita@folkehogskole.no. Andre spørsmål om Bærekraftvedtaket kan rettes til leder i Folkehøgskolerådet, Gunnar Birkeland: gunnar@ikf.no.

Brita Phuthi,
Internasjonal sekretær Folkehøgskolerådet

Internasjonalt Utvalg for folkehøgskolen (IU) arrangerte seminaret Hvordan videreutvikle folkehøgskolenes internasjonale engasjement? - tirsdag 10. September. Foto: Øyvind Krabberød

PLANLAGTE ARRANGEMENT HVOR BÆREKRAFTVEDTAKET BLIR TATT OPP:

- 21.-23. oktober 2019: Rektorforum/Årsmøte i IKF.
- 20.-22. november 2019: Lederforum/Årsmøte i IF.
- Fredag 13. desember kl. 10:00 -15:30: Fagdag om Globalvettreglene i Oslo.
- Kampanje om Globalvettreglene i uke 1-9 2020, hvor folkehøgskolene får tilgang til ressurser knyttet til de ni reglene, en regel blir presentert pr. uke.
- 14.-16. januar 2020: Bærekraftvedtaket blir tatt opp på Rektormøtet, blant annet punktet om lokal klimaplan og strategi for å nå bærekraftsmålene.
- 5.-6. februar 2020 arrangeres det kurs om selvevaluering på Folkehøgskolekontoret, og her vil man blant annet få tips til hvordan man kan ha selvevaluering som hovedtema eller undertema alle år fra 2021-2023.
- I slutten av mars 2020 arrangerer IU et webinar om Bærekraftvedtaket med tips til hvordan man kan følge opp de ulike punktene på egen skole kommende skoleår.

Tone Foss Aspevoll ledet klimaseminaret og holdt oppsummeringen på Internasjonalt seminar. Foto: Øyvind Krabberød

**«VI VIL FREMME FELLESSKAPET
FRAMFOR DET INDIVIDUELLE,
DETTE ER DE UNISONT ENIGE OM.»**

SYSTEMATISK DANNINGS- ARBEID SIDEN 2013

Tekst og foto: Øyvind Krabberød

Jeg ville oppsøke Elverum folkehøgskole for å få innblikk i deres målrettede arbeid med danning – gjennom mange år. Det er tidlig i juni, lærerne har gått ut i avspasering, jeg kommer tidlig en fredagsmorgen. Rektor Per Egil Andersen tar varmt imot, jeg får en kaffekopp og slår av en prat med kokken Ketil Larsen som lokker med en lekker lakseforrett som tilbehør og start.

Og jammen her dukker folk opp, én etter én, for samtale om arbeidet deres med danning – selv om flere er i feriemodus – det blir rundebordsrefleksjoner med syv personer. Det ligger noe positivt i veggene her – en stolthet som smitter.

Per Egil har sendt meg en hel del dokumenter som underlag for samtalen. Han vil gå foran og er opptatt av at danning ikke bare er noe en snakker om i festtaler. – Hos oss møter du begrepet i skolebrosjyren og fra dag én i skolehverdagen.

Jeg sitter med et eksemplar av *Danningshåndbok* i hånda, 5. utgave datert 01.11.2018. Det hele startet i 2013. De var ikke fornøyd med hvordan de jobbet med danning ved skolen – i fagene og når de så på helheten av det de formidlet, sett i forhold til det de ønsket å formidle til elevene.

Da er vi i gang:

– Vi har jo brukt danning som begrep lenge, men hva innebærer det egentlig? Verdigrunnlaget må stadig fornyes, og i arbeidet med *Danningshåndboka* skjela vi til verdigrunnlaget. Vi vil fremme fellesskapet framfor det individuelle, dette er vi unisont enige om.

DRAHJELP

I startfasen hadde de drahjelp av filosof Michael Weiss som kjørte *sokratisk dialog* med hele personalet. De var også på et temaseminar i Danmark i regi av Folkehøgskolernes forening og kjørte case med Jonas Møller og Rasmus Kolby Rahnbæk der. Arild Mikkelsen var også med i en andre runde – med *Grundtvig som pedagog*.

Danningshåndboka de har utviklet er meget konkret. Med opplegg uke for uke hele året. – Det er frihet i prosessen, men det er behov for konkretisering. Håndboka er noe alle går for, understreker de.

Og det er ikke akkurat lave ambisjoner som presenteres i håndboka! Vi har klippet følgende:

NÅR VI MØTER ELEVENE

De ulike sosialpedagogiske arenaene omfatter alt det som skjer ved skolen utenom den timelagte undervisningen. Arenaene vi møter elevene på er peisestua, internat, kjøkkenet, matsal, vaskekjeller og ute på skoleområdet. Under er det listet regler for hvordan alle ansatte skal møte elevene.

- Vi skal alltid si hei
- Vi skal aldri overse noen
- Vi skal alltid ta kontakt om vi ser noen trenger hjelp eller er triste
- Vi skal legge til rette for samtaler som gjør eleven trygg og tillitsfull
- Vi skal alltid ta oss tid til å lytte
- Vi skal alltid selv ta tak i utfordringer/problemer vi møter
- Har vi ikke mulighet til å hjelpe eller ordne akkurat på det tidspunktet, gi positiv respons tilbake med beskjed om når man kan hjelpe
- Vi skal alltid ta kontakt om noen bryter skolens regler
- Vi skal alltid skille sak og person
- Vi skal ha en holdning til å gå inn i kommunikasjon med ydmykhet og respekt

Dette må kalles konkret!

REDAKTØRER

Det er Kristian Wessel Finstad (inspektør) og Beate Østby (lærer) som er redaktører for *Danningshåndboka*. De forteller at den justeres hele tiden og at det jobbes kontinuerlig med tilbakemeldingene de får, på hva som fungerer og ikke fungerer. De er nøye med å kategorisere aktivitetene og prosessene - hva som skal være emner og case på linjene og på husgruppene - for eksempel. Redaktørene forteller at utviklingen av *Danningshåndboka* har blitt en naturlig del av det daglig arbeidet ved skolen.

– Håndboka er en oppskrift, og vi gjør mye av dette samtidig her på bruket, da skjer det faktisk noe. Dette blir en måte å tenke på, og målrettet arbeid virker, understreker de. Hjelp og konkretisering til dette arbeidet har de samlet i et meget fyldig dannelsesvedlegg på 100 sider, imponerende full av metoder og idéer.

De synes det er flott med tilbakemeldinger og bidrag fra elevene som er med å bringe prosessen fram.

– Og hva sier så elevene om et slik intens og målrettet arbeid med danning i hele skolens virksomhet, undrer jeg?

– Ved evalueringen vår på slutten av skoleåret er det noen som er trøtte av å snakke om selvfølgheter, som de sier. Men det er langt flere som beskriver «danningsøyeblikkene» som positive.

Bredden på tema det jobbes med gjennom året er lang, vi plukker noen:

- Menneskeverd
- Miljø
- Lojalitet og regelbrudd
- Hygiene
- Bordskikk
- Norsk høflighet
- Refleksjoner rundt alkohol
- Konstruktiv kritikk
- Ikke-voldelig kommunikasjon
- Etc

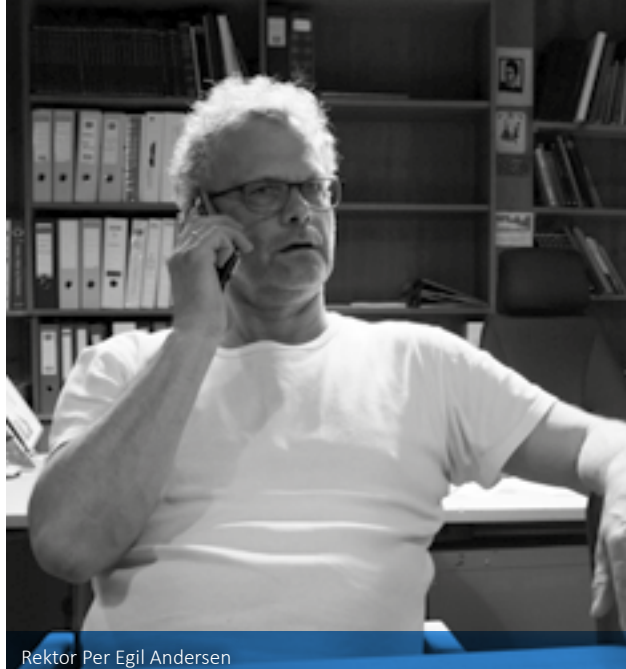
Her er det rikelig med innganger til menneskelivet – i bred forstand.

Per Kjelland forteller at noen blir provosert av at de bruker tid på for eksempel bordskikk. – Men selvfølgelig skal vi gjøre det, det er refleksjoner, og elevene gjør seg noen verdifulle erfaringer gjennom dette.

ELVERUM FOLKEHØGSKOLE

Elverum folkehøgskole er en frilynt folkehøgskole i Elverum i Hedmark, som ble etablert i 1928. Skolen tar årlig imot vel 130 elever. Skolen eies av Peer Væringsaasens Nationalfon, og ligger i gangavstand til Elverum sentrum. Skoleanlegget er bygget i tradisjonell Østerdalsstil og ligger vakker til mellom Glomma og Sagtjernet. På skoleområdet er det egen terrengpark for snowboard/ski, fotballbane, sandvolleyballbane. Det er store grøntarealer og nærhet til badeplasser og fiskemuligheter ved Sagtjernet og Glomma. Skolen har 9 linjer og ca 30 valgfag.

[Wikipedia](#)

Rektor Per Egil Andersen

Redaktører for *Danningshåndboka*, Beate Østby og Kristian Wessel Finstad

MER REFLEKSJON

På alle linjer gjennomfører de danningstime hvor det er tid til ettertanke. Innganger finnes i vedleggene til *Danningshåndboka*. Denne danningstimen brukes også godt før og etter lengre turer. Rektor understreker at det er viktig å sette ord på hva en sitter igjen med etter en tur – ikke bare «det var flott i Vietnam».

– Det er «formingen» i hverdagen de husker.

– Når elevene gjør opp status for skoleåret sitt er det i stor grad internativet, måltider, fellesskap som kommer langt fram. Vi merker forskjell på talene elevene holder ved avslutningen av skoleåret etter at vi har jobbet systematisk med danning gjennom mange år. Det er også mye mer refleksjon i elevrådets arbeid, forteller denne ferieklare buketten ved skolen.

Nå ønsker de framover å legge et spesielt trykk på arbeid med bærekraft. De vil bidra til bevisstgjøring, og få dette med i samtale ved skolen. Mat og forbruk er viktige tema her.

Per Egil forteller at de ikke hadde fått til dette uten at det var et lass de dro sammen. Her er alle deler av virksomheten med – på sin måte. Han er opptatt av de som skole må ha mer kjøtt på det grunnleggende perspektivet, rett og slett på Grundtvigs tankegods. – Vi må faktisk drive slik at vi legitimerer det å være folkehøgskole, sier den inspirerte rektoren.

Gjengen ved Elverum folkehøgskole deler gjerne med seg av sine erfaringer med dette arbeidet, hovedpunkter i deres dannelsesarbeid. Men de fiks ferdige dokumentene som stadig er i utvikling er deres egne. – Hver enkelt folkehøgskole må finne sin vei og gjøre sine egne erfaringer, avslutter sekstetten.

Mats Olsen Holberg (39) har landet i folkehøgskolen, på Fana folkehøgskule i Bergen. Her har han styrt kjøkkenet som sjef i to år. Nordlendingen fra Myre i Vesterålen har god erfaring fra ti år i restaurantbransjen og siden ti år som ferskvarer sjef i ulike butikker.

– Jeg savnet å lage mat, så da naboen min som er psykologilærer her, tipset meg om ledig stilling, slo jeg til, smiler han.

I hans tid ved folkehøgskolen er en hel del rutiner endret.

Tidligere kjørte de en kraftig varm lunsj hver dag, det ga et høyt kostøre, og mange elever som ikke kom seg opp til frokost. Nå kjører de større variasjon på frokost og lunsj. To dager i uken har de müsli frokost (müsli lager de selv) med rikelig tilbehør. Lunsjen varierer fra varm mat, müsli, suppe til raus salatbar.

Til middag kjører de vegetar to dager – til alle, og fisk to dager i uka. Ukemenyen slås ikke lenger opp på informasjonstavla.

Hvis noen ikke liker fisk skal det være litt vanskeligere å planlegge å droppe middagen.

Vegetar serverer de på buffet, ellers serveres det ved bordene. Dette året er det ti av 95 som vil ha vegetar, men Mats forteller at det som regel øker utover i skoleåret. Ingen betaler ekstra for vegetarmat.

Mats understreker at hovedmålet er å servere elevene sunn og næringsrik mat. Det meste er laget fra bunnen, men han forteller at bemanningen noen ganger er for knapp for å steke kjøttkaker til 100 personer, – «da jukser vi» noen ganger med fabrikkprodusert. Men vi lager nok 90 prosent av maten fra bunnen. Brød ønsker vi også å produsere mer av selv. Jeg skulle gjerne hatt en kokkestilling ekstra, smiler han. Foreløpig har de ikke hatt fokus på økologiske produkter. Det har vært spesielt viktig å få til en omlegging av driften til mer hjemmelaget og sunn mat for å få ned kostøret, og det har de lyktes med.

Kjøttforbruket er også redusert. De tenker miljø og har redusert andelen av storfekjøtt og har økt andel av fisk. De bruker også mer bønner. I kjøttdeig/kjøttsaus blandes inn 1/3 bønner – og smak og resultat blir like godt skjønner vi.

Mats er glad for inspirasjon han har fått på kurs i folkehøgskoleregion. Først vegankurs og glutenfri brødbaking på Voss og senere Folkehøgskoleuka med grønt kjøkkenkurs.

Nordlendingen fra Myre trives på folkehøgskolen og kontakten med elevene. Han viser også andre interesser enn kokkekunsten. Hver onsdag ettermiddag trener han kickboxing med de elevene som vil være med. Ofte har han med sønnen på ti som hjelpe-trener. Mats liker å trene og trene andre.

– Og andre interesser?

– Jeg er glad i å kjøre motorsykel, smiler han lurt, og tar fram mobilen og viser meg bilde av sin lekre Triumph Thruxton 1200.

– Har du noen spesialiteter på kjøkkenet?

– Jeg liker å lage deilige gryter, og hjemme eksperimenterer jeg gjerne med vegetarmat.

Dagens middag får journalisten oppleve – færøysk fiskegryte med poteter, nydelig!

Øyvind Krabberød

KYLLINGGRYTE MED KARRI

1600 gram kyllingfilet
3 stk paprika i strimler
3 stk løk, finhakket
1,5 stk chilli, finhakket
5 stk hvitløksfedd, finhakket
5 cm ingefær, finhakket
5 ss karri
3 stk epler i biter
7,5 dl creme fraiche
7,5 dl kremfløte
2,5 potte koriander

Kutt kylling i strimler, og stek i olje et par minutter. Tilsett kuttete grønnsaker, la frese et par minutter til, tilsett karri, creme fraiche og fløte. Kok til det tykner. Smak til med salt og pepper og evt. litt karri. Serveres med frisk koriander og nykokt ris.

ROSKILDE

Assisterende rektor Jonas Møller.

FESTIVAL

HØJSKOLE

NY DANSK FOLKEHØGSKOLE MED STORE VYER

Det er forsommer, Danmark smiler. Vi søker opp siste skudd på stammen av danske folkehøgskoler (højskoler) – Roskilde Festival Højskole. Her på «heden», en gammel søppelplass og industriområde, to kilometer fra byens historiske sentrum, vokser det fram en helt ny bydel. Og på denne lokasjonen har denne særdeles moderne nybygde højskolen foldet ut sine knopper. Etter en forlåsning som tok mer enn ti år.

I Roskilde: Øyvind Krabberød

Assisterende rektor Jonas Møller tar smilende imot i en meget hektisk hverdag i forkant av årets festival.

Jonas viser oss rundt på skolen, som faktisk er den første nybygde folkehøgskolen i Danmark siden 1969 – 50 år! De 70 elevene de har tatt imot ved skolens oppstart i januar er innlosjert i et containerlignende bygg med moduler – over fire etasjer med 16 elever i hver husgruppe. Det ser allerede godt innbodd ut – coolt spør du meg. Det er mye metall, men innredet i furu og kompakt og varmt tegnet. Noen personalboliger er bygd i samme kompleks.

Hovedbygget er imponerende – ganske så anonymt utvendig men folder seg ut innvendig med farger og spennende løsninger. Her er fellesrom, klasserom, møterom og kontorer, det hele med planløsning for innsyn og åpenhet, men også med mulighet for å trekke seg tilbake. Her er spesiallagde arkitekttegnede bord (tilskudd fra fond). – Vi arbeider ut fra en filosofi om, at du i stedet for å komme inn i et faglokale trer inn i et laboratorium, som er gjennomsyret med inntrykk fra den faglige virkelighet faget springer ut fra, sier Møller.

Så er det tid for å se foredragssalen. Der møter vi et totalt orange rom, en veldig sterk opplevelse. Den er inspirert av den orange scenen på musikkfestivalen. Og kontrastfargen til orange? Det er blått, og der står jammen den blå højskolesangboken linet opp. – De sitter i et orange rom og går ut med et blått filter. Orange skal for øvrig gi kreativitet, smiler Jonas.

De valgte et dyrt alternativ da det verdenskjente hollandske arkitektfirma MVRDV sammen med københavnske COBE arkitekter vant anbudskonkurransen. De har tegnet folkehøgskolen i og omkring den eksisterende betongfabrikkhallen. Skallet og massive søyler er med videre i det meget spennende resultatet.

Det samlede budsjettet for å etablere den nye folkehøgskolen har vært på 165 millioner danske kroner (om lag 223 millioner NOK), 120 millioner til selve bygningsmassen.

MÅ SKAPE RITUALER

Møller forteller at det har vært en hektisk oppstart, mye skal gå seg til. – Dette er en ny skole, vi har ingen ritualer. Elevene skal være med å skape praksiser og ritualene. Vi ønsker å ta det

beste fra den danske højskoletradisjonen og kombinere det med Roskilde Festivals erfaringer innenfor frivillighet, prosjektledelse, holdningsarbeid og kulturproduksjon. Som i folkehøgskolens barndom ønsker vi at ungdom skal komme hit og hente erfaringer og inspirasjon for så å vende tilbake til sitt hjemsted. Vi ønsker å gi noe med på veien, skape deltakere i samfunnet, sier viceforstanderen.

Skolen har seks linjer dette første semesteret, Kunst, Musikk, Ledelse, Medier, Maker og Politikk. Nå kjører de også i gang linjene Kulturstarter og Sosial igangsetter. De har kurs på 4, 6, 8 eller 10 måneder. Det er lettest å rekruttere til det 6 måneder lange vårkurset som avsluttes med festivalen i måneskiftet juni/juli. Det jobbes hardt for å rekruttere elever. I motsetning til i Norge velger de fleste halvårskurs i Danmark. Nå er det linja ledelse som har rekruttert best. Det dreier seg der om frivillig ledelse og å skape eventer – der festivalen er deres arena.

– Denne linja tiltrekker seg mer atypiske højskoleelever som ellers ville startet rett på studier, forteller Møller.

– Dette er en skole hvor det handler mye om å skape noe, vi bygger fellesskap – også for andre.

Nå har alle gruppene blikket rettet mot arbeidet med festivalen, hele elevflokkene er frivillige under selve festivalen – og så er skoleåret ferdig.

MASSIV INTERESSE

Ideen om Roskilde Festival Højskole oppstod i 2004 under et seminar på spillestedet Gimle, hvor man hadde fokus på utviklingen av en ny bydel omkring den tidligere betongindustri-fabrikken Unicon.

I 2009 ble Jesper Øland ansatt som folkehøgskolens første rektor for å skape skolens faglige og verdimeslige fundament, samt reise lokal støtte og skaffe den nødvendige finansiering til den nye folkehøgskolen.

Prosjektet og den nye folkehøgskolen har fått en hel del oppmerksomhet i Danmark. Da åtte lærerstillinger ble utlyst til den nye skolen var det 700 søkere, en massiv interesse. De hadde 5-6 inne på intervjuer til hver stilling, så det var et omfattende arbeid i forkant av oppstarten.

Denne ganske uferdige bydelen i Roskilde, 1 kilometer fra festivalområdet, kan nesten betegnes som et hipsterområde. Containere rett ved inneholder små spesialforretninger, spisesteder og annet nips. Og juvelen vegg i vegg med højskolen er spektakulære RAGNAROCK - Museet for pop, rock og youth culture.

Roskilde Festival Højskole setter seg høye mål. Vi leser fra det de strekker seg mot:

«...med skolens fag og i skolens dagligliv vil vi skape rom for fordyppelse og inspirere mennesker til å handle og til å virkelig-gjøre ideer og drømmer sammen med andre. Vi vil fremelske skapertrang, dyrke den kritiske sans og evnen til å ytre sig i et levende fellesskap, med det formål å gjøre mennesker i stand til at rekke utover seg selv og å skape verdi for andre.»

Vi ønsker lykke til på ferden!

Roskilde Festival er en musikkfestival som arrangeres hvert år utenfor byen Roskilde på Sjælland i Danmark. Festivalen ble grunnlagt i 1971 av gymnasiastene Mogens Sandfær og Jesper Switzer Møller og promotør Carl Fischer. I 1972 tok stiftelsen Roskilde Foundation over driften og har drevet den siden. I 2018 var det 130.000 betalende gjester. Roskilde-festivalen har i de senere årene vært drevet av flere tusen frivillige, mens overskuddet går til humanitært arbeid over hele verden. Roskilde Foundation skal ifølge formålsparagrafene spre humanisme, og holder hvert år en eller flere humanitære markering(er) i løpet av festivalen. Festivalen er Nord-Europas største musikkfestival – og kanskje verdens største ikke kommersielle. Siste år var det 180 artister på programmet – på åtte scener.

Wikipedia

JESPER ELKJÆR ØLAND STOPPER SOM FORSTANDER PÅ ROSKILDE FESTIVAL HØJSKOLE

Efter 10 års indsats stopper Jesper Elkjær Øland som forstander for Roskilde Festival Højskole, som tog imod de første 70 elever i januar i år.

Jesper Elkjær Øland blev i 2009 ansat til at udvikle visionerne for højskolen, skaffe den nødvendige opbakning til projektet og få det finansielle grundlag i form af godt 165 millioner kroner til etableringen på plads.

«Uden Jesper var højskolen aldrig blevet realiseret,» udtaler Christine Antorini, der er bestyrelsesformand for Roskilde Festival Højskole, i en pressemeddelelse, hvor hun giver den afgående forstander følgende ord med på vejen:

«Jespers enorme arbejdsindsats kombineret med mange års højskole- og festivalerfaring har været helt afgørende i forhold til at sikre, at der er blevet skabt en ny og tidssvarende urban højskole. Han har gennem alle årene fastholdt et stort hjerte og engagement for højskolen, og han har løst alle de mange forskelligartede opgaver og udfordringer gennem de mange skiftende projektfaser med ordentlighed og grundighed som sit varemærke.»

Klippet fra Kulturmonitor.dk

FAKTA OM ROSKILDE FESTIVAL HØJSKOLE

ROSKILDE Festival Højskole er en ny højskole, der bygger på idealerne bag Roskilde Festival. Højskolen tilbyder et frirum, der udfordrer eleverne til at finde nye sider af sig selv og omdanne deres drømme til praktik og nye idéer.

BIDRAGSYDERE Det samlede budget til etableringen af Roskilde Festival Højskole beløb sig til 160 mio. kr., hvoraf Roskilde Festival har bidrag med 34,5 mio. kr. De øvrige primære bidragsydere er Roskilde Kommune (53,5 mio. kr.), Realdania (50 mio. kr.), A.P. Møller Fonden (20 mio. kr.) og Knud Højgaards Fond (1 mio.) Hertil kommer øremærkede midler til inventar fra Tuborgfondet (2,1 mio. kr.), Knud Højgaards Fond (2 mio. kr) Augustinus Fonden (1 mio. kr), Lauritzen Fonden (250.000 kr.) samt fra private (0.2 mio. kr.)

SKOLENS PROFIL – Vi bygger fællesskaber. Højskolens faglige profil udgør summen af de fagligheder, der kræves i udviklingen og realiseringen af en kulturbegivenhed som Roskilde Festival: musik, ledelse, medier, politik, håndværk (maker) og kunst Højskolens faglige profil henter herudover inspiration fra det postindustrielle, fra byen og fra festivalens tre ben: musik, kunst og forandring.

ANTAL ELEVER OG KURSUSFORLØB Højskolen etableres som en almen højskole under Højskoleloven. Højskolen har ca. 140 senge fordelt på 7 etager.

ARKITEKT Det er det verdenskendte hollandske arkitektfirma MVRDV sammen med københavnske COBE arkitekter, der har tegnet højskolen i og omkring den eksisterende betonfabrikshal i Musicon. Højskolen er på ca. 5.200 kvadratmeter fordelt på 2.600 kvadratmeter elev- og lærerboliger og 2.600 kvadratmeter undervisnings- og kostskolefaciliteter.

Rohf.dk

HAUGAR VESTFOLD KUNSTMUSEUM

METAFYSICA

Høstens temautstilling på Haugar tar for seg hvordan samtidskunsten reflekterer metafysiske spørsmål og forestillinger. Den løfter frem norske og internasjonale kunstnere som arbeider innenfor et bredt felt av medier som maleri, fotografi, installasjon, skulptur og video. Intensjonen er å belyse hvordan ulike typer av religiøse og åndelige perspektiver kan reflekteres i temaer som aktualiserer humanistiske, eksistensielle eller politiske problemstillinger.

Som et enkelt unntak vises også en historisk kunstner som var meget betydningsfull for visualiseringen av akkurat dette tema, engelskmannen **William Blake** (1757 – 1827), her med en rekke trykk som tidligere ikke er vist i museumssammenheng i Norge.

Metafysica setter virkelig i gang tankene for metafysikk er jo læren om det som er hinsides det fysiske, men som likevel er bestemmende for hvordan vi oppfatter virkeligheten. I metafysikken har religion og guder en naturlig plass, men også mye annet som er usynlig for oss – blant annet kunst.

I forbindelse med åpningen av den nye pilegrimsleden gjennom Vestfold presenterer også Tunsberg bispedømme utstillingen *Peregrinus – Kunst langs pilegrimsleden*, i fem av fylkets middelalderkirker; Tønsberg domkirke, Nøtterøy kirke, Borre kirke, Botne kirke og Larvik kirke. Flere av deltakerne på Haugars utstilling er frem til slutten av november blitt invitert til å vise arbeider gjennom et faglig samarbeid med museets kurator Tone Lyngstad Nyaas. Verkene deres går her i dialog med både kirkens historie og arkitektur – en tematikk som samtidig blir belyst av Slottsfjellsmuseets historiske utstilling Sanctus.

I et samarbeid som også inkluderer Litteraturuka i Vestfold, blir det arrangert kunstnersamtaler, foredrag, performance, teateroppsetninger og konserter som skal omhandle troen og åndelighetens rom i dagens samfunn.

DELTAKERE:

Javier Barrios, Juan Andrés Milanes Benito, Geir Egil Bergjord, **Sverre Bjertnæs**, William Blake (1757 – 1827), Marie Buskov, Kristian Øverland Dahl, **Diana Al-Hadid** (USA), Christian Houge, Anawana Haloba, Ruprecht von Kaufmann (DE), Rafael Megall (AM), Ulf Nilsen, Hanne Rivrud, Anne Samat (MY), Nicola Samori (IT), **Andres Serrano** (USA), Tollef Thorsnes, Kjell Torriset, Natee Utarit (TH), Nicola Verlato (IT), **Morten Viskum**, og Gelawesh Waledekhan.

Utstillingstid: 28. september til 29. desember

Haugar Vestfold kunstmuseum, Tønsberg

Se www.vestfoldmuseene.no/haugar-vestfold-kunstmuseum/

NYTT FRA LANDSKAPET

GÅR GODT PÅ PASVIK FOLKEHØGSKOLE

I flere år har det vært lave elevtall ved Pasvik folkehøgskole. Innskrenking av støtte fra fylkeskommunen og nedskjæringer har truet skolen. Etter at flere grep er tatt, kan skolen i år vise til fulle klasserom og internat. Nå kan en svært fornøyd rektor Ketil Foss fortelle at ikke bare har elevene søkt, de har også takket ja til skoleplass i Pasvik. – I år startet 64 elever på skolen her, sier Foss, – i tillegg har vi fem fra fjorårets kull med oss videre. Det betyr bedre økonomi for skolen. Men det trengs, fordi skolen fra 2017 fikk redusert sitt driftstilskudd fra fylkeskommunen.

– Alle internatene er fulle, så vi har måtte ta i bruk kursinternatet på permanent basis, sier rektoren. Det er med andre ord skjedd en stor omveltning på få år. Søkermassen har økt betydelig, og det er gjennomsnittlig litt eldre elever som har søkt seg til Pasvik.

Ketil Foss forteller at skolen i år har elever fra Japan, USA, Russland, Namibia, Frankrike, Danmark og Sverige, i tillegg til de norske.

Klippet fra Sør-Varanger avis

BLIR NY GENERALSEKRETÆR FOR FOLKEHØJSKOLERNES FORENING I DANMARK

Folkehøjskolernes Forening i Danmark har ansat Elsebeth Gerner Nielsen som ny generalsekretær. Højskolerne er viktige som aldri før, sier den kommende generalsekretær, der tiltræder den 1. januar. Hun afløser Niels Glahn, der har valgt at træde fra efter at have bestridt posten siden 2007.

Elsebeth Gerner Nielsen er pr. 1. januar ansat som ny generalsekretær for Folkehøjskolernes Forening i Danmark. Hun kommer fra en stilling som rektor for Designskolen Kolding, hvor hun igennem 12 år har omdannet skolen fra en god kunsthåndværkerskole til at blive en anerkendt international designuddannelse på universitetsniveau.

Fra årsskiftet er det Højskolerne, der skal drage nytte af hendes viden, erfaringer og netværk. Elsebeth Gerner Nielsen afløser Niels Glahn, der har valgt at træde fra efter at have bestridt posten som generalsekretær siden 2007.

Elsebeth Gerner Nielsen er kandidat i socialvidenskab (cand. rer.soc.) og har blandt andet siddet i Folketinget i perioden 1994 til 2007 for Det Radikale Venstre, heraf 4 år som kulturminister.

Klippet fra ffd.dk

SKIFTER NAVN TIL OSLOFJORD FOLKEHØGSKOLE

Fra 1. november 2019 heter vi ikke lenger Holtekilen Folkehøgskole. Da er det Oslofjord Folkehøgskole som er navnet! Dette har vi lenge sett fram til og gledet oss veldig til å lansere.

Holtekilen folkehøgskole

NORDFJORD FOLKEHØGSKULE DROPPAR FLYREISER

Nordfjord folkehøgskule har gjort eit medvite val: Ingen internasjonale flyreiser. Elevane skal reise med buss, tog eller båt.

– Vår siste tur til Indonesia går om 14 dagar. Neste skuleår blir det inga reise dit, fortel Per Momrak til Vårt Land. Han er avdelingsleiar for friluftsliv ved Nordfjord folkehøgskule i Sogn og Fjordane. Skulen har gjort eit medvite val: Ingen internasjonale flyreiser. Elevane skal reise med buss, tog eller båt.

«Det skal vere mogleg å vere elev hos oss og ikkje fly ein einaste gong i løpet av året, verken på skuleopplegg eller på reiser til og frå heimen din», skriv rektor Hildegunn Gjesdal Tennebø på skulens heimeside.

– Frå og med neste skuleår skal me ikkje bruke fly på turar til utlandet, seier Momrak.

Det betyr at dei som til dømes skal til Frankrike, reiser med tog.

– Me vil lære elevane våre til å sjå at Norge har umåteleg mykje å by på, og som er betre enn å reise utanlands. Før reiste me på skiturar til Alpane. No reiser me dit det er mykje snø, fortel friluftslivsleiaren: – Snør det i Røldal, reiser me dit, snør det i Oppdal, reiser me dit. Og det er garantert betre enn å bestille ei reise til Alpane og ikkje vere sikra snø.

Klipp fra Utdanningsnytt.no

KUTTER ALLE FLYREISER

Studieturer til utlandet med fly har vært en viktig motivasjon for mange unge som tar ett år på folkehøgskole. Det vil Buskerud folkehøgskole gjøre noe med.

Lange flyreiser er en av de største miljøbelastningene i verden.

– Flere ledere ved folkehøgskolene møttes før skoleåret startet. Ett av temaene var kutt i flyreiser.

– Det er mange idealister som sa de ville ta grep, men så vil ingen ta konsekvensene. Folkhøgskolene må ta en del av klimansvaret, sier rektor ved Buskerud folkehøgskole Mariann Aaland til Eikerbladet.

Hun forteller at omstillingsprosesser kan være både lange og tunge. De gjorde kort prosess og en strek over alle flyreiser. Dette går utover årets kull som søkte seg inn før avgjørelsen ble tatt.

De siste årene har blant annet filmentusiastene dratt til Island, forfatterne til Edinburgh og rockerne til Praha. Uten å benytte seg av fly blir noen destinasjoner vanskeligere å komme fram til enn andre.

– Vi ser etter alternativer, men vi må få litt tid på oss, sier Aaland til lokalavisa i Eiker.

Klippet fra Eikerbladet

MILJØTILTAK VED SKOGEN FOLKEHØGSKOLE

Fra kommende skoleår kutter Skogn folkehøgskole reise-destinasjon i sine linjenavn. De har også vedtatt at det kun blir én reise pr linje.

Tidligere hadde de disse destinasjonene i sine linjenavn: California, USA, Florida, Skottland, Amerika og Brasil.

ØK

TRENGER RÅD I FORHOLD TIL DET SOSIALE PÅ FOLKEHØGSKOLEN

Går nå på folkehøyskole og trenger noen råd for det sosiale. Jeg har følt meg utenfor på grunnskolen og videregående. Jeg har hatt store forventninger til dette kommende året, og gjør det jeg kan for å bli med på det som skjer (engasjere meg, noe jeg var dårlig til før). Folk her er veldig inkluderende, men jeg føler at de har begynt å gruppere seg litt. Jeg går greit med alle, og kan stort sett snakke med noen, men føler ikke jeg er en del av en «gjeng» enda. Jeg føler min sosiale fortid har gjort at jeg henger litt bakpå når det kommer til det å slippe seg løs, bruke slang, ironi, osv... Dette føler jeg at gjør meg til en mye mer kjedelig person, og at jeg derfor havner lengre ned på interesselista til folk. Jeg kan absolutt bidra med samtaler, men føler at det ikke er bra nok. Jeg har det egentlig veldig bra, og blir inkludert. Jeg bare føler at jeg ikke har fått noen faste jeg henger med enda. Jeg er litt med alle, men ikke mye med en mindre gruppe. Det er ca 100 elever. Noen råd?

Fra Ung.no

VIL BYTTE NAVN PÅ FOLKEHØYSKOLE

Skiringssal folkehøyskole bør heller hete Sandefjord folkehøyskole, mener Fylkesrådmannen. Personalet ved skolen mener Skiringssal ikke forteller tydelig hvor skolen er i landet, og viser til at en rekke andre folkehøyskoler har byttet navn til stedet de holder til.

Elevene derimot ønsker å beholde navnet folkehøyskolen har hatt i nesten 70 år.

Vestfold fylkeskommune eier folkehøyskolen og fylkespolitikkerne skal derfor avgjøre om skolen skal skifte navn.

NRK Vestfold

ELVERUM: LANDSLAGSTRENER PÅ NY HÅNDBALLINJE

Nå blir det enda mer håndball i håndball-byen Elverum. For fra og med neste høst tilbyr folkehøgskolen en egen håndball-linje, der blant annet landslagssjef Christian Berge skal steppe inn som instruktør.

For når Elverum Folkehøgskole drar i gang en håndball-linje, gjør de det til gagns. Mangeårig A-lagsspiller og yngres-trener, Kristian Finstad, skal ha fagansvaret for linjen. Med seg får han ingen ringere enn landslagssjef Christian Berge, som skal ta noe av undervisningen.

SLUTT MED DET!

Til alle som tror at de kristne folkehøgskolene har helt andre typer elever:

slutt med det!

MaxPower

– Det skal ikke være noe fast opplegg, men når jeg er i Elverum og har tid, er tanken at jeg skal ha noen økter. Det tror jeg kan bli veldig nyttig for meg, konstaterer Norge-sjefen.

Han har også fått grønt lys av Norges Håndballforbund, så de formelle rammene er også på plass.

Og det er selvsagt Finstad og Elverum Folkehøgskole svært fornøyde med:

– Vi er veldig glade for at Berge kan tenke seg å bidra, er det også naturlig at vi benytter oss av ressurser i Elverum Håndball, som vi har et veldig godt samarbeid med i dag, sier Kristian Finstad, som i tillegg til å være faglærer er inspektør ved skolen.

Klippet fra Østlandssendingen

EN NYDELIG HVERDAGS-HISTORIE OM SORG

Denne lille historien er det kollega Marie Risan som har delt med meg og gitt meg lov til å fortelle videre. I all sin enkelhet er den et nydelig eksempel på hvordan vi kan møte elever i sorg.

En av våre elever kom med mye bagasje som hun visste at vi kjente til fordi hennes mor hadde delt elevens historie med oss – med elevens velsignelse. De første ukene gikk over all forventning. Eleven trivdes og skinte, men så ble det tydelig at livet ikke var så lett. Marie fulgte opp og fikk vite at det nærmet seg dødsdagen til elevens beste venn, og at det var mange tanker og minner som dukket opp.

DEN UKJENTES GRAV

Marie foreslo at de på selve dødsdagen skulle ta med seg lys og gå ned til den anonyme minnelunden på kirkegården i byen. Der er det en liten minneplass med benker slik at det er mulig å finne ro. Marie fortalte at det fantes en slik minnelund på mange kirkegårder der man kan gå og minnes sine døde uavhengig om man har en grav å gå til eller ikke.

SNAKKET OM LIVET OG DØDEN

De to gikk sammen ned, tente lys og pratet om livet og døden. Eleven gråt litt, ble trøstet og ga uttrykk for at dagen ble mye bedre enn fryktet og at hun aldri hadde trodd det gikk an å snakke sånn med en lærer.

Benedicte Hambro

NOTERT

ELBILER I NORGE

De siste årene har det vært en oppsiktsvekkende økning av antall elbiler i Norge, fra cirka 40.000 i 2014 til drøye 195.000 ved utgangen av 2018. I inneværende år har denne økningen fortsatt, og 45 prosent av alle nyregistrerte biler første halvår var elbiler. Imidlertid utgjør elbilene bare i overkant av sju prosent av samlet antall personbiler i Norge i dag.

DN Magasinet

TIL FORDEL FOR DE RIKE

Vår konklusjon er at den norske elbilpolitikken er sterkt omfordelende til fordel for de rike, den er kostbar og har gitt mer privatbilisme. Det er et velkjent problem ved bruk av økonomiske virkemidler at hvis problemet ikke angripes direkte, oppstår det som regel uønskede sideeffekter. Når ønsket er å redusere CO2-utslipp, er det derfor mest effektivt å angripe problemet direkte. Dette gjøres ved å øke kostnadene ved fossilbilbruken via høyere drivstoffkostnader. I byene med godt utbygget kollektivtilbud bør dessuten kjøremulighetene begrenses langt mer enn tilfellet er i dag.

Skonhoft og Skarstein i Klassekampen

SLUTTER PÅ VOSS

Rektor ved Voss folkehøgskule, Claus Røynesdal, slutter i stillingen 1. februar. Han går over i stilling som rektor ved Voss ungdomsskule. Røynesdal startet som rektor på folkehøgskolen høsten 2016. Søknadsfrist for rektorstillingen er 1. desember.

ØK

SKAL LEDE VEFNS FOLKEHØGSKOLE

Mette Haustreis (46), fra Mosjøen tar over som rektor ved Vefsn folkehøgskole. Hun kommer fra rektorjobb ved Grane barne- og ungdomsskole.

«Jeg har selv gått på folkehøgskole i min ungdom, og har tatt med meg folkehøgskoleånden videre i livet etter dette. Dette var et år som definerte mye av den jeg har blitt i dag. Da jeg tok master i skoleledelse ved NTNU, hevdet jeg alltid at drømmen min var å bli skoleleder på folkehøgskole, og nå er muligheten kommet. Den kom litt tidligere enn forventet, men en slik sjanse kommer ikke for ofte, og da må man gripe sjansen når den byr seg», sier Haustreis som starter i jobben 1. februar.

ØK

KALENDER

20. - 22. november 2019	Lederforum inkl. årsmøte i IF 2019 Ullevål Stadion, Oslo
26. - 27. november 2019	Folkehøgskolens lederutdanning – 3. samling Papirbredden, Drammen
13. desember 2020	Fagdag om Globalvettreglene – arr. Internasjonalt Utvalg Oslo
2. januar 2020	Hordalandsmøtet, D4 drøftingsdager Bergen
2. - 3. januar 2020	Pedagogiske drøftingsdager i D6 Seljord folkehøgskole
2. - 3. januar 2020	Pedagogiske drøftingsdager i D7 Arbeiderbevegelsens Folkehøgskole, Ringsaker
2. – 3. januar 2020	Rogalandsmøtet Solborg folkehøgskole
9. - 10. januar 2020	Kurs for nye lærere Folkehøgskolekontoret, Oslo
14. - 16. januar 2020	Rektormøtet 2020 Klækken Hotell, Ringerike
21. - 22. januar 2020	Folkehøgskolens lederutdanning – 4. samling NLA, Bergen
5. - 6. februar 2020	Kurs om selvevaluering Folkehøgskolekontoret, Oslo
20. - 21. april 2020	Nordisk Folkehøgskoleråds vårkonferanse Kungälv
8. - 10. juni 2020	Folkehøgskolens lederutdanning – 5. samling Papirbredden, Drammen
3. - 6. august 2020	Folkehøgskoleuka 2020 Ringerike folkehøgskole

Følg med på kalender på www.frilyntfolkehøgskole.no for oppdateringer/mer informasjon, påmelding og nye arrangement.

#FHSliv

folkehøgskolene
Agder Folkehøgskole

Nå går jeg på 'friluftsliv og fotoreiser' og 'foto og backpacking' også på @agderfhs fordi jeg er veldig glad i fotografering og vil gjerne bli bedre med kameraet- spesielt astro- og makrofotografering. Bildet av #Melkeveien tok jeg på friluftsliv sin første store tur til Øyuvsbuvannet. Hver kveld gikk jeg ut for å ta bilder av Melkeveien fordi på Øyuvsbu er det veldig gode forutsetninger for å ta såne bilder.

Etter at jeg hadde vist bilder jeg hadde tatt den første kvelden til læreren vår, gikk vi ut den andre kvelden og jeg lærte læreren vår og to studenter hvordan du tar bilder av stjernene.

folkehøgskolene
Follo folkehøgskole

Mens rektor ved @follofhs var på ferie benytta noen anledninger til å pynte opp litt på kontoret hans 🎉
#fhsliv #folkehøgskole #follofhs #dontworrybehappy

folkehøgskolene
Jæren Folkehøgskole

God tirsdag! 🌈 Bildet er delt av @jaerenfhs_boogfritid
#fhsliv #folkehøgskole #regnbue #jaerenfhs #jaeren #rogaland

TRØNDERTUN FEIRER 100 ÅR I ÅR: FAGLIG FLINK OG DANNET!

Det er en fryd å vandre rundt i skolebygningen og kjenne på energien, trykket, følelsen av at det vibrerer i korridorene, med dansere til og fra i intens trening, rock-, pop- og jazzmusikk som strømmer ut fra øverom, lydstudioer og konsertsaler – hele skolen som oser av kreativitet! Her lever og spiser nær på 150 ungdommer et helt år. I tillegg til et faglig løft, får de seg nye venner, kanskje for livet. Og de lærer seg selv bedre å kjenne og blir tryggere på seg selv.

I et samfunn som det vi lever i på Trøndertun, handler det veldig mye om gjensidig tillit, respekt og ansvar. Å leve i et slikt minisamfunn, er som å ferdes i et landskap med lett eller ulendt terreng, lyse eller mørke steder, uansett med skjulte overraskelser. I dette landskapet ferdes vi på små å store ekspedisjoner, hele tiden i samarbeid og samspill med elever og ansatte. Ingen av oss kan bevege oss fullstendig på egen hånd, like lite som vi kan befinne oss på solsiden alltid. En viktig del av ferden vil være å ta seg tid til å dvele i rastene underveis, stoppe opp og reflektere over livet. Og nyte livets egenverdier. En vakker soloppgang, et kjærlig smil, god musikk, en skyfri himmel.

Livet i et slikt landskap krever både målrettet vandring og bare å være til. Mulighetene i dette rare skolelandskapet er uante, men underveis kan alt skje. Ferden er åpen.

Vi som jobber på Trøndertun er av den klare oppfatning at høy kvalitet på den faglige aktiviteten og et godt sosialt miljø henger sammen. Er det ene bra, er sjansen større for at også det andre blir godt.

Vi har som mål å gi elevene en følelse av tilhørighet, en sosial plattform samt kunnskaper om egne og medmenneskers behov og følelser. Gjennom det sosiale livet ved skolen lærer man å kjenne seg selv, blir mer selvstendig, bygger vennskap, utvikler toleranse, og tar ansvar for seg selv og fellesskapets beste. Kort sagt lærer å bli et bedre menneske blant menneskene. I møtet med det mylder av situasjoner som det sammensatte livet på skolen fører med seg, utvikler man seg som menneske.

Vi sier ikke at elevene går ut fra Trøndertun som frie og selvstendige mennesker som kommer til å ta ansvar for den verden de lever i. De kan velge å bli store egoister. De kan velge bort kunnskap og moralske normer. Men de skal ha tenkt gjennom det. Møtt motstand og lært seg å lytte. Hørt etter hva andre mener og sier og tenker. Vært med på veien.

Elevenes spørsmål, deres uro, deres annerledeshet og deres nysgjerrighet vil bli etterspurt her. Fordi det er det et demokratisk samfunn bygger på. Vi etterstreber som sagt god kvalitet både på det faglige og det sosiale. Mange kjente norske og utenlandske musikk- og danseskoler finner det svært interessant å samarbeide med Trøndertun på grunn av den høye faglige kvaliteten de opplever hos våre studenter. Og når elever og lærere fra Trøndertun er blitt nominert til Spellemannsprisen over 80 ganger og rockeband herfra en rekke ganger er kåret til Årets Urørt, Ukas Urørt og vunnet Battle of Band,

Fotos: Trøndertun

Adresseavisens kulturstipend, Trøndersk og norsk mesterskap i rock, Demotape, Zoom, og MP-priser i fleng, skulle vel det borge for at det er god kvalitet på undervisningen!

Og når internasjonale og norske rockestjerner og noen av Norges mest anerkjente dansere synes det er spennende å være gjestelærere ved Trøndertun, er det jo fordi de her finner et faglig spennende, inspirerende og utfordrende miljø.

Når vi inviterer ungdom til et fagspesifikt opplegg som en danselinje eller en musikklinje, innebærer det at skolen forplikter seg til å legge forholdene til rette for at elevene kan bli enda bedre innen disse fagområdene. Bli enda bedre musikere og dansere. Vår teori er at dersom vi kombinerer folkehøgskolens internatliv, det sosiale, vennskapet, den gode samtalen og den personlige utviklingen, med høye faglige ambisjoner, ligger alt til rette for at vi skal kunne gi et tilbud som er mye bedre – også faglig – enn de fleste skoler innen vårt fagområde. Enkelte hevder at dette ikke er forenlig med målet om allmenndanning. Men det er så visst ingen fare med allmenndanningen på Trøndertun! Studentene er allmenndannet så det forslår etter et år på tunet. Og samtidig har de styrket sine ferdigheter som dansere og musikere.

Og; i 2004 ble Trøndertun tildelt årets hederspris i en fullsatt Olavshall i Trondheim for sin betydning for rockemiljøet i byen.

Trøndertun er en god skole fordi det er menneskene som lager historien, og på Trøndertun har vi mennesker med så mye faglig

høy kompetanse og mennesker med så mye god vilje, at historien må bli god. Fordi de grunnleggende elementer for enhver suksess er pågangsmot, entusiasme, kreativitet, trivsel, informasjon, medbestemmelse og harmoni. Fordi vi på vår skole langt på veg har skapt en «dette skal vi klare» – mentalitet. Fordi vi står sammen om en kultur, hvor vårt mål er: en suksess-skole hvor det er godt for mennesker å være, å leve og å lære.

Skal vi bli betraktet som en seriøs skole og opprettholde og styrke vårt ry, må vi ha et sterkt fokus på dette éne at elevene etter et år på Trøndertun skal være godt fornøyd med hvordan det her er tilrettelagt for en faglig utvikling og et trivelig miljø. Vi må ikke framstå som hobbypregede lekeskoler med terapeutiske kvasiopplegg.

Jeg håper elevene vil møte mange gode samtalepartnere i løpet av skoleåret ved Trøndertun. At de blir møtt med tillit, respekt og omtanke. At vi evner å gi dem en sjanse. At vi gir dem mot til å være seg selv. At vi får fram noe hos dem som de ikke visste bodde i dem, men som de kan suge næring av i årevis.

Av Ronald Nygård
Rektor Trøndertun folkehøgskole

1

Hva skjer når en dansk folkehøgskole flytter inn på en

norsk folkehøgskole i en uke? Takler danskene de strenge

norske alkoholreglene? Skjønner nordmennene dansk?

2

Bli med da de to teaterskolene Rødkilde højskole og

Solbakken folkehøgskole møttes og laget teater sammen.

3

- 1: Klara Glosli fra Solbakken folkehøgskole og Jeppe Rydell fra Teaterhøjskolen Rødkilde viser fram flaggene sine. Foto: Kari Gjerstadberget ved avisen Glåmdalen.
 2: F.v. Martha og Lars Kristian er elever på henholdsvis Rødkilde højskole og Solbakken folkehøgskole. Jacob og Siri er lærere på de to skolene.
 3: Harald Thompson Rosenstrøm, rektor ved Solbakken folkehøgskole, har selv vært elev ved Teaterhøjskolen Rødkilde. Foto: Solbakken folkehøgskole

PÅ DANNELSESREISE TIL NORGE

Tekst og foto: Dorte Birch

Solbakken folkehøgskole på Skarnes i Norge er full av energi når man kommer inn døra. Det er mer enn dobbelt så mange elever der enn vanlig og over halvparten av dem prater dansk. Noen av elevene spiller bordtennis eller slapper av, mens andre har de siste forberedelsene før fredagens store forestilling. Der skal alle vise fram et åtte minutter langt teaterstykk som de har hatt 24 timer til å skrive og øve på.

«DEJLIGT» Å VÆRE DANSK I NORGE

To elever og to lærere skipper lunsjen for å fortelle litt mer om den intense uken med dansker og nordmenn i ett stort fellesskap.

– Det var en fet velkomstkommité som møtte oss da vi kom, forteller Martha Overgaard Bach, som kommer fra København i Danmark. Hun er elev på Teaterhøjskolen Rødkilde som ligger på øya Møn sør i Danmark. Sammen med over 40 av sine medelever har hun reist med buss til Skarnes i Norge der hun har bodd sammen med 35 elever fra Solbakken folkehøgskole, som også er en teaterfolkehøgskole.

– De møtte oss med flagg og ropte velkommen da vi kom med bussen.

I en uke har elevene bodd sammen, spilt teater sammen og kost seg sammen. Det har vært mye sosialt, men også intens jobbing med å skape teater i fellesskap.

– Det har vært en kulturutveksling av faglighet, forteller lærer Jacob Teglgård fra Teaterhøjskolen Rødkilde. Begge skoler er meget ambisiøse på elevenes vegne.

Siri Thorson, som er lærer ved Solbakken folkehøgskole, nikker.

– Ja, det har vært mye jobb for elevene. De har fått faglig tyngde.

– VI FORSTÅR IKKE HVA DE SIER

Det har ikke vært helt ukomplisert å doble elevtallet på Solbakken folkehøgskole med elever fra Danmark.

– Først var det en blokkering på språk, forteller Siri. Vi oppfordret alle til å prate dansk og norsk, men i starten var det mye «Vi forstår ikke hva de sier».

I tillegg måtte de danske folkehøgskoleelevene forholde seg til norske regler. Solbakken folkehøgskole har en strengere alkoholpolitikk enn Teaterhøjskolen Rødkilde. De danske elevene var vant med at de kunne drikke på kvelden, mens dette ikke er lov på norske folkehøgskoler.

– De norske reglene gjelder her, forteller Siri. Som gjester må de danske elevene innordne seg. Vi hadde en samtale om det og de danske elevene respekterer de norske reglene.

Danskene var også litt tregere med å komme seg opp på morgenen mens nordmennene var i gang på slaget 8 der de spiste frokost sammen.

– På Rødkilde er det en mer flat struktur, men noen ganger kan den bli for flat, mener Jacob. – Skolen skal kunne sette noen klare rammer. Det kan være vanskelig å komme seg på morgensamling onsdag morgen om man har drukket tirsdag kveld. Omvendt kan man merke at der er en større autonomi blant danskene. De går bare i gang. Det skaper nysgjerrighet hos nordmennene.

FORSKJELL PÅ DANSKENE OG DE NORSKE

Lars Kristian Nybo fra Torpa ved Lillehammer har også merket seg noen forskjeller mellom de danske og de norske elevene.

– Danskene er veldig åpne og veldig utadvendte. Det er jo vi også, men danskene er enda mer. Han ser fordelene med danskernes åpenhet. – Det er viktig i skuespillyrket å være åpen. Vi lærer mye av danskene.

Martha smiler. – Vi bråker kanskje litt mer.

Det er ikke kun alkoholregler og åpenhet som skiller danskene og nordmennene. De er også ulike i alder. Lars Kristian er 19 år, slik svært mange norske folkehøgskoleelever er det. I Norge er det mange som velger å gå på folkehøgskole rett etter videregående skole. Martha er 26 år og dermed litt eldre enn gjennomsnittsalderen på Teaterhøjskolen Rødkilde, som er på 22 år.

I Danmark får man ikke studiestøtte for å gå på folkehøgskole. De fleste elever har derfor jobbet noen år for å få råd til å gå på folkehøgskole.

REKTOR GIKK PÅ FOLKEHØGSKOLE I DANMARK

Samarbeidet mellom Teaterhøjskolen Rødkilde og Solbakken folkehøgskole er forholdsvis nytt, men rektor ved Solbakken folkehøgskole, Harald Thompson Rosenstrøm, er godt kjent med den danske folkehøgskolen. Han er nemlig tidligere elev ved Teaterhøjskolen Rødkilde. Og Jacob var en av hans medelever.

Folkehøgskolen som skoleslag startet i Danmark for 175 år siden, og det er mange likhetstrekk mellom de danske og de norske folkehøgskolene. På tross av dette så er det lite samarbeid mellom de enkelte folkehøgskolene på tvers av landegrensene. Samarbeidet mellom Teaterhøjskolen Rødkilde og Solbakken folkehøgskole er derfor unikt.

– Harald så på dette som en overskuddsgreie. Det var ham som mente vi burde besøke hverandre og han så det som en ressurs for både elevene og for skolen, forteller Siri.

– SELV OM VI ER ULIKE SÅ ER VI OGSÅ LIKE

Både Siri, Jacob, Martha og Lars Kristian er fornøyde med det de har lært på den uken de har vært sammen. Alle elevene ble delt inn i mindre grupper som hadde både en dansk og en norsk teaterlærer.

– Vi kjente ikke dem vi skulle være i workshop med, forteller Siri. – Vi hadde ikke lang planleggingstid og måtte være veldig lyttende.

– Det er også en utveksling for oss lærere, mener Jacob.
– Vi fikk skapt en helt ny form for undervisning sammen. Den kan vi nå ta med videre.

Lars Kristian mener det har vært både lærerikt og utfordrende å være sammen med like mange dansker som nordmenn.

– Det er litt rart å plutselig bli dobbelt så mange elever.

Martha peker på at skuespill handler om mennesker og relasjoner.

– Man lar seg inspirere av en annen kultur og får en øyeåpner. Folkehøgskole handler om å lære seg selv å kjenne og nå har vi vært på en dannelsestreise utover selve skuespillfaget.

– Selv om vi er ulike så er vi også like. Det har vært koselig å kjenne på samhörigheten mellom elevene på de to skolene, mener Lars Kristian.

SOSIALT SAMMEN

Utover det faglige så fikk elevene også tid til å være sosiale sammen. De var blant annet en tur i Oslo der de fikk vært på sightseeing og fikk sett teaterstykket Lazarus på Nationalteatret. For Martha var dette ekstra viktig. Hun vurderer nemlig å studere videre i Norge, gjerne på en av de norske teaterutdanningene.

Det er mange likheter mellom Teaterhøjskolen Rødkilde og Solbakken folkehøgskole. Begge er forholdsvis små skoler som ligger et stykke unna større byer.

– Begge skoler er veldig små så det blir veldig tett også med personalet, forteller Lars Kristian. – Man blir jo venner med alle. Det er en intens boble på skolen.

Han anbefaler alle å ta et år på folkehøgskole. – Man får være seg selv på en helt unik måte.

Martha er enig. – Det er også en annen måte å få et innblikk i relasjonen mellom underviser og elev. Lærerne er mennesker som har lyst til å engasjere seg i deg som elev. Om man har et leit bilde av det å gå på skole så får man et helt nytt blikk på skolen når man går på folkehøgskole.

– Jeg er utrolig glad for at jeg kom inn på en liten folkehøgskole, sier Lars Kristian. – Det er et pluss på alle måter å gå på en liten skole.

Dette er ikke det siste elevene fra Solbakken folkehøgskole har sett til elevene ved Teaterhøjskolen Rødkilde. Til våren går nemlig turen motsatt vei. Da reiser elevene fra Skarnes til Møn i Danmark og nye teaterfaglige utfordringer på dansk og norsk.

**Gratis visningsturer
for skoler***

Følgende skoler har valgt oss som
sin reisepartner i 2019-2020:
Hurdals Verk FHS • Nordhordaland FHS
Jeløy FHS • Karmøy FHS • Stavern FHS
Agder FHS • Hadeland FHS

i samarbeid med følgende flyselskap:
WIDEN YOUR WORLD | TURKISH AIRLINES

*Spesielle betingelser gjelder, spør oss!

For mer informasjon kontakt REISEbazaar:
Karl Johansgt 23, 0159 Oslo • Tel 22 41 30 30 • felles@reisebazaar.no • www.reisebazaar.no

BØKER - HØJSKOLENS IDEHISTORIE - OVE KORSGAARD:

STREIFTOG I DANSK FOLKEHØGSKOLEHISTORIE

Dansk folkehøgskole fyller i 2019 175 år. Dette jubileet markeres med en bokserie på 11 korte bøker der overskriften er «Højskolens 10 bud – på en skole for livet». Den innledende boka er «Streiftog i højskolernes idéhistorie», og forfatter er Ove Korsgaard. Ove Korsgaard har vel etter vært blitt kjent for lesere av «Folkehøgskolen», men for ordens skyld: han er tidligere forstander på Gerlev Idrætshøjskole, tidligere leder av Foreningen for folkehøjskoler i Danmark, professor på Danmarks Pædagogiske Højskole, og på Aarhus Universitet, og forfatter av en lang rekke bøker om voksenpedagogikk, folkeopplysning og ikke minst om Grundtvig.

Dette streiftoget inn i dansk folkehøgskoles idéhistorie er gjort av en fagmann som er lommekjent i terrenget. Her kommer derfor en anbefaling med det samme: for dem som ønsker en kortfattet og informativ innføring i dansk folkehøgskoles historie, er dette boka for de fleste!

Ove Korsgaard lar streiftoget stoppe ved fire ulike årstall som også blir utgangspunkt for drøfting av sentrale ideer. Først 1844 da Rødding Højskole blir grunnlagt. I dette kapitlet blir Grundtvig den sentrale person, og Korsgaard legger særlig vekt på følgende: «At Grundtvig ville udskifte en religiøs kanon med en historisk kanon var at legge op til en gigantisk frontforskydning fra religion til nation og folk i oppfattelsen af, hvad det ville sige at være dansker». Grundtvig ønsket en konfesjonsløs skole, i motsetning til Christen Kold, hevder Korsgaard. Han drøfter begrepet vekkelse, et noe uhandterlig begrep i dagens samfunn. Korsgaard mener at vekkelse var sentralt i folkehøgskolens første 20 år, men at vekkelsen ikke ble en religiøs vekkelse slik Kold ønsket, men en nasjonal vekkelse mer i Grundtvigs betydning.

Det andre årstallet Ove Korsgaard stopper ved er 1864, og overskriften er da nettopp «Den nationale vækkelse». Han skriver: «Højskolerne bidrog til opbygning av nationen som et forestillet fællesskab ved at politisere sproget og forvandle begrebet folk fra at blive brugt neutralt eller nedladende om samfundets laveste stand, bondestanden, til at betegne noget prisværdigt og efterstræbellesværdigt. Fra almue til folk blev således et motto i de første 100 år af højskolernes historie». Forskjellen mellom en grundtvigsk og en ikke-grundtvigsk folkehøgskole lå i den vekt skolen la på undervisning i historie. Historieundervisningen var viktig for å bygge opp tanken på det nasjonale.

Det tredje årstallet er 1940, og overskriften er «Den demokratiske vækkelse». I dette kapitlet er det Hal Koch som blir en slags hovedperson. I Hal Kochs forståelse av Grundtvig ville Grundtvig skape en borgerlig og politisk skole for all ungdom i landet. I denne skolen skulle demokrati være både styreform, livsform og samfunnsform, og folkehøgskolens oppgave skulle nettopp være å gi elevene innsyn og erfaring med demokrati «uden at den just behøver at tale om Guds kærlighed og Danmarks lykke», slik Hal Koch uttrykte det. Ove Korsgaard oppsummerer det kort og konsist slik: «Oppgaven var at vække, men ikke at være kirke». Dette kapitlet ender med å slå

fast at dansk folkehøgskole bidrog på en avgjørende måte i debatten om dansk medlemskap i EF. Med sitt syn på demokrati og folkelighet var motstanden blant folkehøgskolens folk klar og tydelig, og det danske ja i 1972 en stor skuffelse. Etter Berlinmurens fall i 1989 mener Ove Korsgaard at stemningen likevel har endret seg slik at det utover på 1990-tallet er blitt stadig mer vanskelig å finne folkehøgskolefolk som ikke er EU-tilhengere.

Det fjerde og siste årstallet er 1968, og overskriften er «Ungdomsopprørets vækkelse». Ove Korsgaard hevder at «Ungdomsopprøret, der må betragtes som den viktigste kulturelle begivenhed i det 20. århundre, forandrede højskolerne på het avgørende vis». Forandringene var inspirert og legitimert av en nyfortolkning av Grundtvigs liv og virke, hevder han. Nyfortolkningen ble særlig ført i pennen av Ebbe Kløvdal Reich og hans bok «Fredrik» og av Ejvind Larsen med boka «Grundtvig – og noget om Marx». Danske folkehøgskoler endret seg fra å være litterære elfenbenstårn til å bli det Korsgaard kaller antiautoritære samfunnslaboratorier. Dette førte til ny pedagogisk praksis, nye linjer og nytt hverdagsliv. En slik endring fødte konflikter og fronter, og Ove Korsgaard skriver spennende om debattene rundt både Askov Højskole og Kolding.

Højskolens idéhistorie
Ove Korsgaard:

Pris: 149,00 DKK

Boken er på dansk og engelsk, 196 sider

Bestill fra: <https://webshop.hojskolerne.dk/shop/frontpage.html>

Siste kapitel heter «Nye fronter». Den nye loven for folkehøgskoler som kom i 2006 sier at hovedsiktemålet for folkehøgskolene i Danmark er livsopplysning, folkelig opplysning og demokratisk dannelse. Ove Korsgaard finner tre hovedretninger i dagens danske folkehøgskole, og de retningene har på ulike vis ligget der gjennom alle de 175 år. Det handler om politisk- sosiale ideer, personlig-eksistensielle ideer og folkelige- økologiske ideer. Han avslutter kapitlet med å henvise til klimatrusselen som den altoverskyggende begivenhet i vår tid, og siterer filosofen K.E.Løgstrup og hans begrep tilværelsesopplysning. Korsgaard forstår dette begrepet slik: «Tilværelsesopplysning er mere end folkeopplysning om demokrati og den kultur vi indgår i, det er også oplysning om naturen og det kosmos vi er indfældet i».

Nærmest som et slags etterord kommer et informativt kapittel om folkehøgskolen i et internasjonalt perspektiv. Det må også nevnes at boka er delt i to der den andre delen er en engelsk oversettelse.

Denne boka kan leses som framifrå innføring i dansk folkehøgskoles idéhistorie, og den kan leses som et spill vi kan se norsk folkehøgskole i. Da kommer både forskjeller og likheter til syne på en interessant måte.

Arild Mikkelsen

BØKER:

HVA SKAL VI SVARE VÅRE BARN?

Den norske filosofen Arne Johan Vetlesen og den danske sosiologen Rasmus Willig har sammen skrevet denne høgst lesverdige boka.. Arne Johan Vetlesen var også foredragsholder på Folkehøgskoleforbundets landsmøte på Elverum i 2017. Dette er ei bok som er skrevet for å svare på heilt grunnleggjande spørsmål som både barn, unge og vaksne må forholde seg til til.

Grånebbkvalen som strandet på Sotra i 2017 med magen full av plast blei ein vekkar for mange. Året etter deltok 100.000 nordmenn, med statsministeren som frontfigur, i strandryddingaksjonar. Mellom 300- 400 tonn plast blei rydda fra strendene. For å sette problemet i perspektiv, så tilføres det 34.000 tonn plast til norske hav per år. Den dystre prognosen er at det i 2050 vil det vera meir plast i havet enn det er fisk. Derfor trengs det engasjement frå alle generasjonar om ikkje det skal bli ein realitet.

Samtidig som vi blir oppfordra til å rydde plast på strendene, så utlyser regjeringen mange nye oljefelt. Det betyr at fossilbasert materielt forbruk vil fortsette i lang tid fremover. Donald Trump vil saksoke delstatsmyndighetene i California fordi han meiner dei gjer for mykje for å redusere utsleppa som fører til forurensing.

Utgangspunktet for boka er to kjennsgjeringar. Den første er at norske og danske ungdommer har hatt grisefflaks ved å være fødd i to av verdens rikaste og beste land å bu i. Den andre er at den generasjonen dei tilhøyrer, skiller seg fra alle forutgåande ved å være utrolig uheldige på eitt bestemt punkt: Dei vil i løpet av levetida oppleve at livsbetingelsane på kloden blir dramatisk

forverra, på måtar som det er for seint å rette opp, eller reversere, når dei sjølve blir vaksne og skal overta samfunnsstyringa og ansvaret for eigne barn og generasjonane som skal komme. Ein klode med naturgrunnlaget inntakt, er ein forutsetning for å leve dei liva vi drøymmer om.

Desse to motstridande kjennsgjeringane, den første positiv,

den andre negativ, må dagens unge ta inn over seg. Norge og Danmark er verdensledende i velstand. Velstanden er basert på økonomisk vekst, bygd på eit fossilbasert materielt forbruk. Dei vaksne er idag med på å «lime» dei unges behov for tilhørighet og mening, for identitet og anerkjennelse, til deltakelsen i denne forbrukskarusellen.

Korleis er vi havna i desse situasjonane? Vi har fått eit samfunn som nesten på alle bauger og kantar øydelegg dei betingelsane som vi som menneskeart og samfunn er fullstendig avhenige av. Vi treng eit hav med fisk som ikkje er fullt av plast. Vi treng rein luft, der ein kan puste uten å få helseskader på grunn av luftforurensing.

Desse grunnleggjande spørsmåla er det forfatterane drøftar. Det er ei grundig og faktabasert drøfting. Eit hovudpunkt er at vi må begynne å snakke sant før det er for seint. Skal vi fortsatt ha ein levelig klode,

må vi ta eit brutalt oppgjør med falskneri og sjølbetrug. Vi treng ei radikalt oppgjør med den måten vi snakkar med våre unge om framtida på. Ein forutsetning for å lukkast, er at vi sammen, barn, unge og vaksne gjenoppdagar kjærleiken til alt levande.

Terje Garvik, leiar i Seniorlaget

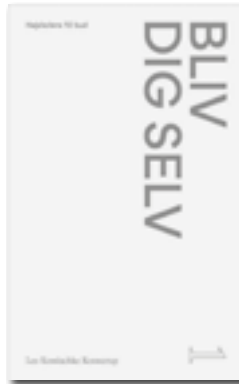
«VI MÅ BEGYNNE Å
SNAKKE SANT FØR DET
ER FOR SEINT»

Hva skal vi svare våre barn?
Arne Johan Vetlesen og Rasmus Willig
Dreyer forlag 2018
Pris: 218,-

EN OPPFORDRENDE MENNESKEPEDAGOGIKK

Hva er det som kjennetegner folkehøgskolen? Hva har vært viktig i fortiden, og hva gir skoleslaget relevans i samtiden? Dette er problemstillingene som Folkehøgskolernes Forening utforsker i sin nye serie Høgskolens 10 bud. Serien består av 11 små bøker som er utgitt i forbindelse med folkehøgskolens 175-årsjubileum i Danmark.

En av de første bøkene i serien er Leo Komischke-Konnerups *Bliv dig selv*. Leo Komischke-Konnerup er Ph.d. og lektor i pedagogikk. Det kommer derfor knapt som noen overraskelse at han i sitt essay tar utgangspunkt i folkehøgskolens pedagogikk. Den pedagogiske praksisen i folkehøgskolen kjennetegnes i stor grad av gjentagelser, hevder han. Morgensamlinger og romvask kan stå som eksempler på slike gjentagelser. Gjentakelsens funksjon er å vise elevene hva som hører til i et felles menneskelig liv. De kan ses på som en del av folkehøgskolens verkstedspedagogikk, hvor gjentakelsene ikke handler om tomme repetisjoner, men tvert imot er en måte å få elevene til å ta del i folkehøgskolens liv. Gjentakelsene forstås som komplekse prosesser som skaper situasjoner hvor elevene oppfordres til å oppdage både sin egen og andres menneskelighet. Det er gjentakelser som endrer både den som deltar og selve situasjonen.

Gjentagelsene bidrar til å «opplyse om den frihet og det ansvar, som hører til ethvert menneskes liv (...) som en oppfordring til hvert menneske om å forstå sig selv og bestemme sig for, hvad det egentlig vil sige at tænke og handle som et selvbestemmende og ansvarligt menneske». Folkehøgskolens pedagogikk har menneskelighetens tilblivelse og opprettholdelse som sitt mål; den er en oppfordrende menneskepedagogikk.

Leo Komischke-Konnerups essay følges av fire spennende praksisfortellinger som illustrerer hvordan folkehøgskolens pedagogikk kan hjelpe ungdom til å stå opp for seg selv og få den styrken og selvtiliten som de trenger for å skape sine egne liv.

Bliv dig selv er både et innlegg i den pedagogiske debatten og en statusoppdatering fra folkehøgskolen, og vi ser med forventning fram til de neste bøkene i serien.

Tore Haldli, rektor Fana folkehøgskule

Bestill boken: adlibris.com, 105 dkr

NOTERT

ODDINGEN

Da han vokste opp i Odda, ble det sagt at ungene var så fulle v kvikksølv at man kunne lese av temperaturen i pannen. Nå mener Equinors fornybarsjef

Pål Eitrheim at Norge kan lære av hjembygda.

.... Eitrheim setter seg inn i Volvoen og kjører forbi Odda sentrum, der ruinene av konkursrammede Odda smelteverk ruver som et minnesmerke over en industrigiganten som ikke klarte omstillingen til en ny tid.

Eitrheim er mannen som skal hindre at Equinor lider samme skjebne. Statsviteren har fått ansvaret av toppsjef Eldar Sætre for å bringe Equinor inn i en grønn framtid.

DN Magasinet

ORD SOM VIRKER

Det som fungerer er positive budskap om at verden kan bli renere, tryggere og bedre for helsen. Aller best er det om dette kan kobles til barns oppvekstmiljø og innovasjon, sa Luntz. han minnet også om hva alle ønsker seg i livet: Mer penger, mer tid, flere valg, færre bekymringer og bryderier, en bedre livsstil og en bedre balanse mellom jobb og fritid. Det er noe av dette du må friste med hvis du skal få folka støtte, hevdet han.

Luntz viste hvordan klimavennlige endringer kan selges inn til skeptikere gjennom å fokusere på andre fordeler enn klima. Renere luft, mer innovasjon og flere spennende jobber er noe alle kan støtte. Derfor bør budskapene bygges rundt dette. Så kan det å unngå en klimakatastrofe heller være en hyggelig bonus for skeptikerne, hvis det likevel skulle vise seg at forskerne har rett.

Ole Christian Apeland, DN

BLIKK FRA KAIKANTEN: TRUBADUREN

På en kaikant jeg passerer i ny og ne står statuen av Jack Berntsen. Gitaren godt oppå den voksne magen, skjegget vilt og langt og den evig nærværende hatten nedover mannens tynt begrodde skalle. Ganske sånn som jeg husker han. Fra vennskapelige treff,

fra konserter eller TV-opptredener.

Jack Berntsen, spørres det kanskje i dag. I alle fall fra de som ikke fikk med seg 70- og 80-åra. For dem er han vel i beste fall et fjernt navn som man kanskje har hørt en eller annen gang. Ikke noe meir. Og nettopp det har vært utgangspunktet for Billy Jacobsen fra Svolvær som nå skjenker oss en særskilt fyldig biografi om artisten og kulturarbeideren Jack.

Det gir mening. Ikke først og fremst for å mimre over en berømt som i likhet med andre av samme slag har havna i skyggen av nye størrelser. Men for å løfte fram det underliggende prosjektet til Jack Berntsen. Hans humørfylte kamp for nordnorsk språk og for de kulturelle skattene som lever i folk og landskap. **Jack var den første artisten som sang på nordnorsk.** Tenk det, nå som nordnorske dialekter er et adelsmerke når det kommer til viser og rock. Men for Jack var ikke dialektbruken noe han fikk gratis. Han studerte ved universitetet i Oslo på den tida nordlendinger var uønska som hybelboere. Og han hadde lagt om til klingende øst-norsk da han kom heim til Hamarøya på sin første juleferie. Det endra seg, og etter hvert kom det en flod av viser og vers fra Jack. Mange av dem av en karat som gjør dem fortjent til et videre liv. Dette gjelder ikke minst barnesangene hans som ofte er oppsiktsvekkende formidlinger av ungenes underlige verden.

Likevel er det nok kampsangeren Jack vi husker best. I strid mot EF og i strid for utvida fiskerigrenser. Men biografien Jack Berntsen – et liv i søkk og kav gir bakgrunn for å forstå at han som kulturarbeider utretta noe som gjør oss større enda i dag. Ikke bare som nordlendinger, men som innbyggere i et lagt land der alle må høres for at vi skal unngå utarming. Om Jack fortsatt var med oss, ville vi heilt sikkert hatt ei fengende vise om politireformen som vi gikk rundt og nynna på.

Lensmann, lensmann kor e du?
Kem skal passe på oss nu?

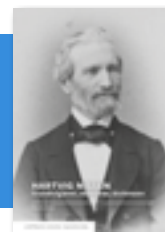
Brynjar Tollefsen

HARTVIG NISSEN:
GRUNDTVIGIANER, SKANDINAV, SKOLEMANN

Hartvig Nissen (1815–1874) er kjent som en av de mest betydningsfulle personer for den norske skolens utvikling på 1800-tallet. I boken **Hartvig Nissen - Grundtvigianer, skandinav, skolemann** blir Nissens virke som skolemann satt inn i en bred nordisk sammenheng. Nissen var student i København på slutten av 1830-tallet, og miljøet han var i, bidro til å legge grunnlaget for et nordisk nettverk som Nissen var en del av resten av sitt liv. De som tok del i dette nettverket, fikk betydning for hvordan Nissen utformet sine tanker om skolen.

Gjennom nærstudier av en rekke tekster som ikke har vært belyst tidligere, viser denne boken at det er tettere bånd mellom skolens utvikling i Norge og i de øvrige nordiske land enn man så langt har lagt vekt på. Dette gir nye perspektiver til forståelsen av den rollen Nissen spiller for skolens utvikling på 1800-tallet. Gjennom den innsatsen Nissen legger ned for skolen, er han ikke bare en som bidrar til å utvikle Norge mot å bli en selvstendig nasjon, men også en som bruker sine bekjentskaper med skolemenn i de andre nordiske land til å gjøre den norske skolen bedre.

Hartvig Nissen
Grundtvigianer, skandinav, skolemann
Av Merethe Roos
Cappelen Damm Akademisk
Pris: 349,- kr

DET ER NOK NÅ:
HVORDAN NYLIBERALISMEN
ØDELEGGES MENNESKER OG NATUR

Mange av oss sliter med stress og følelsen av å være i en evig konkurranse med andre mennesker. Vi oppfordres til å stadig strekke oss lenger, og selvhjelpsbøker topper bestselgerlisten. Hvorfor føler vi oss ikke bra nok?

I 40 år har vi har levd og åndet i nyliberalismen. Psykologene snakker om en «nyliberal psyke», som konsekvens av at vi stadig testes, telles og måles. Når alle problemer skal løses av hver og en alene, i et såkalt fritt marked, blir kollektive løsninger på felles problemer vanskelige. Vi står tilsynelatende maktesløse overfor vår tids største utfordringer: klimakrisen, ulikheten i verden og ensomheten mange kjenner på.

Det er nok nå. Vi må finne veien ut sammen.

Det er nok nå
Av Linn Stalsberg
Manifest forlag
Pris: 305,- kr

KLIMA, FLY OG FOLKEHØGSKOLENE

VÅRE TANKER OM OPPFØLGING AV KLIMAUTTALELSEN PÅ LANDSMØTET

Folkehøgskoleforbundets landsmøteuttalelse på Skogn folkehøgskole i mai 2019 er en sterk oppfordring til god miljøpraksis. Det var særlig studiereisene og transport med fly som fikk fokus, med uttalelsens oppfordring om å fjerne stedsnavn for målet for studieturer på linjenavn og at hver linje høyst skulle ha én studietur med fly.

Vi er glad for denne uttalelsen, og den er bra på flere måter. Den bidrar til fokus på det generelle miljø- og klimaengasjementet i folkehøgskolen. Den bidrar til å sette fokus på og stille spørsmål ved egen reisevirksomhet. Og uttalelsen var tiltaksrettet og oppnåelig. Miljøsakene har fram til nå vært preget av hårete klimamål, og i mindre grad vært preget av gjennomføringsevne. Disse tiltakene med de frister som er satt, bør være realistisk å gjennomføre.

Folkehøgskolekatalogen har de siste årene lignet en reklamekatalog for et reiseselskap med fjerntliggende land som reisemål. Til steder der den eneste praktiske reisemåte er flyreiser. Og vi reiser massivt med fly. Samtidig har folkehøgskolene hevet miljøfanen høyt. Med rette har vi blitt kritisert for dobbeltmoral. Vi er de første til å ta selvkritikk for denne utviklingen på egne skoler. Vi har selv arbeidet med å gjøre egne skoler attraktive gjennom å aktivt profilere studiereisene. Vi må erkjenne at vi har vært med på det som spissformulert kan uttrykkes som «race to the bottom».

Tidligere praksis får vi ikke gjort noe med. Derimot har vi mulighet til å gjøre noe med nåtiden og fremtiden. I tråd med miljøoppvåkningen til den yngre generasjonen, og den nødvendige utålmodighet de viser i miljø- og klimasaken, kan heller ikke vi utsette miljøinnsatsen, eller overlate miljøtiltakene til de andre. Det er nå det gjelder, og vi må handle nå.

Miljøperspektivet er etter vår mening den viktigste årsaken til at vi skal nedtone reisemål og redusere flyreiser. Men i tillegg ønsker vi å problematisere konkurransen skolene imellom. Reiser kan være attraktivt for potensielle elever, og de skolene med mest spennende reiser kan ha et konkurransefortrinn. I redsel for å miste elevgrunnlaget, vil den enkelte skole derfor kunne være tilbakeholdende til å endre egen praktisering og markedsføring av studieturer. Dette er forståelig, men er verken bærekraftig i et klimaperspektiv eller redelig overfor de skolene som i praksis nedtoner og reduserer studiereisene.

Vi mener at uttalelsen fra landsmøtet bør fungere normgivende, og noe hver enkelt skole skal strekke seg etter. Uttalelsen har gitt skolene praktiske og gjennomførbare mål som alle skolene kan arbeide mot. Hvis vi gjør dette sammen, vil det i vesentlig grad ikke være konkurransevridende. Vi oppfordrer derfor hver enkelt skole til å ta ansvar for fellesskapet for skolene samlet, og fjerne stedsnavn for målet for studieturen, og kun foreta én reise med fly i løpet av skoleåret.

Vi bør gjøre oss attraktive ved å synliggjøre helt andre sider av innholdet på den enkelte folkehøgskole. Og for mange elever vil attraktiviteten ligge i å nettopp være en miljøvennlig skole. Og vi må selvsagt ha miljø- og klimabevissthet i den helhetlige driften av skolen og i undervisningssammenheng forøvrig.

Hvis vi selv ikke klarer å gjennomføre denne selvjustisen, står vi i fare for å miste myndighetenes støtte, som igjen kan ha negativ effekt på bevilgningene til folkehøgskolene. Vi må ta lærdom av kortkursstøtten og inndragningen av denne, som delvis kan forklares gjennom misbruk av kortkursstøtten. Hvis vi selv ikke tar grep, vil andre ta grep for oss, med større negative konsekvenser enn vi liker å tenke på.

Når det er uttrykt, vil vi også slå et slag for reising som metode for læring. Det er en del av det Grundtvigske dannelsesprosjektet og utviklingen av den enkelte å bli kjent med og forstå samfunnet, og bli kjent med verden utenfor vår egen del av verden. Dannelsesreisen er rotfestet i den frilynte folkehøgskolen. Opphold i andre deler av verden og den reisen den krever, vil fortsatt være viktig for oss.

Vi skal ikke slutte å reise. Men det er mange måter å reise på. Og det er mange gode og spennende reisemål med kortere geografisk avstand. For flere linjer vil flyreise også vurderes å være nødvendig for det faglige innholdet. Og vi kan velge en lang og faglig innholdsrik reise framfor flere korte reiser. Kanskje vi med å etterleve uttalelsen og etterhvert ha enda høyere mål, klarer å halvere antall flyturer i regi av folkehøgskolene.

I arbeidet med klima og miljø står vi foran store utfordringer. Noen har allerede tatt større grep, som Buskerud folkehøgskole, som totalt har valgt bort flyreiser på sine studieturer. Vi trenger skoler som går foran. Vi andre bør komme etter.

Lars Waade,
rektor Skogn folkehøgskole

Per Kristian Dotterud,
rektor Sund folkehøgskole

KRONIKK:

ET UBRUKT POTENSIAL I FOLKEHØGSKOLEN

Mitt første møte med folkehøgskole var da jeg selv begynte å jobbe som lærer på en folkehøgskole for drøye to år siden. Folkehøgskolen har bydd på mange utfordringer, mye læring og noen overraskelser. En av overraskelsene for meg har vært hvor «hvit» eller norsk elevmassen på folkehøgskolen er. Etter min oppfatning, er den lite representativ for samfunnet vi lever i, og

jeg mener at dette må gjøres noe med.

På skolen hvor jeg jobber har vi hatt en til to «friplasser» hvert år. Det betyr at skoleplassen, inkludert kost og losji, er dekket og eleven betaler kun linjepengene som skal dekke reiser og utflukter. Friplassene har tradisjonelt vært for elever fra «fattige land» som har kommet til Norge og vært elev ved skolen et år. Tidligere elever forteller om spennende menneske- og kulturmøter og det har uten tvil vært berikende for miljøet ved skolen å ha noen internasjonale elever. Det er likevel ikke helt problemfritt, og etter min mening, ikke bærekraftig.

Noen av disse elevene har kommet fra Øst-Europa, mens andre igjen flyr tvers over kloden for å komme til Norge. Selv om noen av elevene i teorien kommer fra «fattige land», er det ungdommer fra ressurssterke familier som finner fram til slike muligheter. I løpet av året får de en smak av livet i Norge og det plantes et ønske i dem om å bli i Norge. De fleste ender med å dra tilbake til sine respektive hjemland, kanskje med en stor skuffelse, og et omvendt kultursjokk.

Jeg stilte spørsmål ved denne praksisen til egen ledelse og fremmet et ønske om å bruke disse friplassene annerledes; til ungdommer med minoritetsbakgrunn. Jeg fikk grønt lys og kontaktet tidligere kolleger som jobber med integrering, for å dele tilbudet om friplass. Jeg delte også informasjonen med næværende kolleger for at vi kunne være flere som spredte budskapet. Mange var positive til forslaget og tilbudet, men friplassene forble tomme ved skolestart.

Til stadighet prates det om hvilken framtid folkehøgskolen har, hva politikerne mener om folkehøgskolene og eventuelt hvor det bør kuttes. Etter å ha tatt fatt på mitt tredje år i folkehøgskolen, er jeg ikke lenger i tvil; folkehøgskole er verdiskapning. Det er en investering i ungdommer som trenger et pauseår, en smak på livet og å bli kjent med seg selv. Et år som kan forberede og motivere til videre studier, yrkesliv og aktiv samfunnsdeltakelse. Men folkehøgskolene har et ubrukt potensial - å bidra til integrering av minoritetsungdom. Selv om vi har mange erfaringer, særlig

fra sist flyktningkrise, så har det dessverre vist seg at det ikke er så enkelt å få minoritetsungdom til folkehøgskolen. Vi møter strukturelle hindringer i systemene i samfunnet, som ser ut til å handle om økonomiske motiver. Vi trenger at det settes fokus på dette og at de strukturelle hindringene elimineres.

Så hva kan folkehøgskolene gjøre? I tillegg til å påvirke politikere til å se potensialet i folkehøgskolene som integreringsarena, er det viktig å drive opplysningsarbeid. Det er tydelig at mange innvandrere har mangelfull informasjon om skoleslaget. Vi må være synlige i lokalsamfunnet og vi må drive informasjonsarbeid blant lokalpolitikere, blant de som jobber med integrering i kommunene og ikke minst til minoritetsspråklige familier. Kanskje er det mulig å invitere disse gruppene til omvisning på skolen, slik at de får se hva folkehøgskole er og hva vi kan tilby. Noen elever kan sendes til lokale videregående skoler, for å informere om hva folkehøgskole er. Mange skoler er allerede aktivt deltagende på ulike arenaer i lokalsamfunnet. Da kan det være virkningsfullt å bevisstgjøre elevene på å informere folkene de møter om folkehøgskolen.

«FOLKEHØGSKOLENE HAR ET UBRUKT POTENSIAL - Å BIDRA TIL INTEGRERING AV MINORITETSUNGDOM.»

Min drøm er at elevmassen på folkehøgskolen blir mer fargerik og mer representativ for samfunnet vi lever i. Med minoritetsungdom i folkehøgskolene tror jeg folkehøgskolens posisjon også kan bli enda sterkere og mer verdifull for samfunnet og for politikerne. Minoritetsungdom kan også ha behov for et pauseår, et pustear hvor de blir kjent med seg selv og med andre. Vi trenger derfor politikere som fremmer folkehøgskolene som et alternativ, og som utfordrer folkehøgskolene til å fremme integrering i det norske samfunnet.

Av Marita Bjerga,

Lærer ved Sagavoll folkehøgskole og medlem av Internasjonalt utvalg for folkehøgskolen (IU)

KAN VÆRE SISTE SENIORTREFF

Etter tjue seniortreff vedtok årsmøtet i Seniorlaget at vi ikkje skal starte planlegging av nytt treff i 2020. Med eit deltakertall på under tjue var det ikkje lenger grunnlag for å drive vidare. Ein annan grunn er at reglane for tilskot til kortkurs i folkehøgskolen skal endrast.

Første seniortreff var på Skiringssal folkehøyskole i 1999. Rektor der, Ivar Hov, var første leiaren i Seniorlaget. På siste årsmøte på Nestor i 2019 heldt Terje Thronæs minneord over Ivar Hov som døde i vår. Ein epoke er over. Kva som skal skje med Seniortreffet i framtida vil styret i Seniorlaget og Folkehøgskoleforbundet drøfte.

Siste treff på Nestor ved Tønsberg blei ei verdig avslutning på tjue minnerike treff. Nestor hadde lagt opp eit veldig variert og interessant program. Blant anna å få møte Unni Ottesen som guida oss gjennom Vestfold si Vikinghistorie var ei stor oppleving. Ho har vore primus motor i mykje av det frivillige arbeidet som er gjort i Tønsberg for å gjere vikinghistoria levande. Dei har blant anna bygd fleire vikingskip som blir brukt, og som har ein einestående høg kvalitet

Hovedmålsettinga seniortreffa har vore å samle folkehøgskolefolk, og andre kulturinteresserte, og setje fokus på lokal natur og kultur. Seniortreffa er blitt arrangert på ulike folkehøgskoler i heile landet frå Svanvik i nord til Agder i sør. I 2010 vitja vi Færøyane og folkehøgskolen der. Eg personlig har fått ei heilt spesielt tilknytning til dei tolv skolane eg har vitja. Det å få vera fem dagar på ein stad gir rom for sosialt samvær, og til fordjuping til naturen, kulturen og til staden der folkehøgskolen ligg. Min påstand er at det fines knapt nokon som er bedre til å gi innføring i den lokale kulturen, enn ein folkehøgskole kan.

På trass av gode og innholdsrike treff må vi konstatere at det har vore svært vanskeleg å rekruttere nye deltakarar til Seniortreffa. Det er nok fleire årsaker til det. Ein viktig grunn er at vi har ikkje vore flinke nok til å gjere tilbodet kjent til aktuelle grupper i folkehøgskolen. Likevel trur eg ikkje det er hovedårsaka. Det er noko i tidsånda som gjer at det å samlast om lokal kultur ikkje appellerer slik som det tidlegare gjorde.

I dag står bærekraft på dagsorden når ulike arrangement blir diskuterte. Dette har vore bærekraftige treff på den måten at på alle treffa er det blitt sett fokus på det lokale. Det har vore opplyftande å konstatere korleis folkehøgskolane dei siste åra har satsa målretta på blant anna lokal matkultur. Treffet på

Jæren folkehøgskule i 2018 kan stå som eit godt eksempel. Dei hadde trykt to likeverige program. Eit tradisjonelt program med foredrag og turar, det andre programmet var menyen dei ulike dagane, der alt var kortreist og heimelaga.

Eg trur kanskje vi i dag står ved eit tidsskifte, at vi nå er i ferd

Foto: Øyvind Krabberød

med å søke tilbake til det lokale og bærekraftige.

Så får vi glede oss over dei tjue treffa som er arrangert. Eldrid Arne har vore deltakar på alle treffa, det seier litt om kva treffa har betydd for mange av oss. Så blir det spennande å sjå om det kan veksa fram noko nytt for nye seniorar med tilknytning til folkehøgskolen.

Terje Garvik,
leiar i Seniorlaget.

LEDIG STILLING SOM REKTOR PÅ VOSS FOLKEHØGSKULE

Vår noverande rektor begynner som rektor på Voss ungdomsskule, og vi søker difor etter ein ny rektor i 100% fast stilling.

Sjå fullstendig utlysingstekst på vår nettside: voss.fhs.no

Søknadsfrist: 1. desember 2019.

HOLD DEG OPPDATERT

Arbeidslivet

OVERTID OG MERARBEID

Arbeidsmiljølovens utgangspunkt er at overtid bare skal brukes dersom det er særlig og tidsavgrenset behov for det. Det vil si at arbeidsgiver bør søke å løse ekstra bemanningsbehov ved å legge om arbeidsplanen, eller ved å forskyve arbeidstid, fremfor å bruke overtid.

Ledere etter Kap. 4.2.3 i Landsoverenskomst for Utdanning og Kap. 3.4 i KS Hovedtariffavtalen kan være unntatt for overtidsbestemmelsene. Det skal foretas en konkret vurdering om de forskjellige lederstillingene fyller kriteriene for unntak fra AML. §§ 10-12 (1) og (2), og det skal fremkomme tydelig i arbeidsavtalen for den enkelte hvilke vilkår som gjelder.

For arbeidstakere i full stilling gjelder følgende definisjon: Pålagt arbeid ut over den ordinære arbeidstid er overtidsarbeid.

For arbeidstakere som ikke har full stilling vil ikke alt ekstra arbeid være overtid. Disse må først arbeide inn differansen til 100 prosent; dette intervallet kalles merarbeid. Har du 80 prosent stilling vil du måtte utføre 20 prosent merarbeid før du eventuelt kan få overtidsgodtgjøring. Arbeidsgiver kan pålegge merarbeid etter samme regler som overtid.

Dersom du har avtale om fleksibel arbeidstid hos arbeidsgiver, flekstid, vil du kunne velge å jobbe flere timer enn ordinært en periode, for så å avspasere disse etter avtale. Mange vaktmestre har slike avtaler på folkehøgskolene. Vær oppmerksom på at du likevel har rett på overtidsgodtgjørelse dersom du blir pålagt arbeid utenom ordinær arbeidstid. Overtidsgodtgjøring vil i slike tilfeller gis for timer utover en arbeidstid på 7,5 timer.

Overtid må være avtalt med arbeidsgiver på forhånd for at du skal ha rett til slik godtgjøring. Det finnes noen unntak, som for eksempel hvis den som skal avløse deg på jobb ikke kommer, og du ikke kan forlate arbeidsplassen. Også i slike tilfeller er det anbefalt å ta kontakt med arbeidsgiver, da arbeidsgiver har ansvaret for at skolens ansatte holder seg innenfor arbeidsmiljølovens bestemmelser om arbeidstid.

Vær oppmerksom på at mens timelønn regnes ut med utgangspunkt i 1950 timer per år, så regnes overtidstidstillegget ut med en divisor på 1850 timer per år. De ulike proSENTsatsene for overtid til forskjellige tider lister jeg ikke opp her, men disse finner dere i avtaleverket. Undervisningstimer regnes ut etter egen formel.

For lærere gjelder de generelle bestemmelsene for overtid langt på vei, forholdet mellom merarbeid og overtid er for eksempel også gyldig for undervisningsstillinger. Overtid for undervisningstimer behandles i henhold til særavtalene for undervisningspersonale slik: Årsrammen for undervisningstid økes ved overtid for kortere eller lengre tid, og overtidsbetaling gis for det antall timer årsrammen for undervisning er økt med.

Arbeidstaker kan av helsemessige eller sosiale grunner be seg fritatt for overtidsarbeid eller merarbeid. Deltidsansatte som har flere arbeidsgivere bør få fritak for å kunne ivareta sine andre arbeidsforpliktelser. Personlige grunner bør også vurderes som grunn for et fritak, så sant arbeidet kan utføres av andre. Dersom arbeidet derimot verken kan utsettes eller utføres av andre vil arbeidsgiver kunne kreve en grundigere begrunnelse av fritaksgrunn, før beslutning om hvem som skal beordres til å utføre arbeidet fattes.

Angelina K. Christiansen,
Generalsekretær Folkehøgskoleforbundet

SAMMEN FOR **BÆREKRAFTIG** UTVIKLING

Folkehøgskoleforbundet har på sitt landsmøte vedtatt at vi skal være i front for det grønne skiftet. Et hårete mål, men kanskje har vi godt av å ha noe å strekke oss etter. Reisingen i folkehøgskolen har vært på agendaen, samtidig er det mange flere områder å ta tak i.

I begynnelsen av september ble det holdt et klimaseminar der styrene i folkehøgskolelandskapet i fellesskap kom fram til et vedtak om hvordan vi skal jobbe med klimautfordringene sammen framover. Fokus er på hvordan vi i folkehøgskolen skal greie å redusere våre klimagassutslipp, med 40 prosent innen 2030.

Vi må ha verktøy for å faktisk kunne måle reduksjon av klimagassutslipp, og dette skal vi jobbe sammen om i året som kommer. På kurs med driftsansvarlige og vaktmestere hadde vi kurs

om energieffektivisering, på folkehøgskolenes kjøkken ser vi på matsvinn og vi er opptatt av å sortere avfall. Det vil inviteres til webinar og kurs hvor vi i fellesskap ser på hvordan vi kan få til en strategi for å nå målene.

Reising har vært, og kommer til å være viktig for folkehøgskolene. Målsettingen vår må være at vi greier å reise uten å sette så store avtrykk. Møter mellom mennesker på tvers av kulturer gir ny innsikt. Globalvettreglene er slik et godt verktøy for å reise mer bærekraftig.

Selv har jeg tenkt at å redusere mine egne klimagassutslipp med 40 prosent fra 2018 nivå, bør jeg egentlig klare i 2020. Bærekraftige innkjøp av klær, fokus på å spise lokale råvarer og mindre privat flyreising er innenfor rekkevidde. Jeg håper det er flere som vil være med.

Live Hokstad

leder Folkehøgskoleforbundet

«MÅLSETTINGEN MÅ VÆRE AT VI GREIER Å REISE
UTEN Å SETTE SÅ STORE AVTRYKK»

KONSTITUERING AV STYRET I FOLKEHØGSKOLEFORBUNDET

Styret har konstituert seg og Ingvar Øydvin fra Fosen Folkehøgskole er valgt som nestleder i styret.

REKTORUTVALGET

Rektorutvalget har hatt sitt siste møte. De har en viktig oppgave igjen, og det er å få på plass kandidater til et styre i Rektorlaget som skal opprettes på Lederkonferansen. Høgskole er valgt som nestleder i styret.

SETT AV UKE 32 TIL FOLKEHØGSKOLEUKA

Også i 2020 arrangerer vi Folkehøgskoleuka - i uke 32. For erfaringsoverføring fra 2019 har styret i Folkehøgskoleforbundet bedt Ringerike Folkehøgskole om å være vertskap. Vi har allerede begynt å planlegge hvilke kurs som skal holdes.

SJUNKHATTEN FOLKEHØGSKOLE

I statsbudsjettet for 2020 ligger Sjunkhatten folkehøgskole inne med planleggingsmidler. Sjunkhatten folkehøgskole planlegger oppstart i 2022. Skolens grunnpilar er at alle mennesker er unike og likeverdige, med ukrenkelige menneskerettigheter, slik det kommer til uttrykk i menneskerettighetserklæringen. På Sjunkhatten venter en hverdag uten unødige barrierer, slik at hele undervisningstilbudet er tilgjengelig for mangfoldet av søkere.

NORGE HAR OVERTATT LEDERSKAPET FOR NORDISK FOLKEHØGSKOLERÅD

I oktober overtok Norge lederskapet for Nordisk folkehøgskoleråd. Rådet arbeider med å forsterke samarbeidet mellom de nordiske folkehøgskolene og samtidig skape gode vilkår for folkehøgskolenes utvikling i Norden. Nordisk Folkehøgskoleråd har tre årlige møter, hvor et av dem er Vårkonferansen på Nordiska Folkehøgskolan. Til neste år vil temaet være demokratiutvikling.

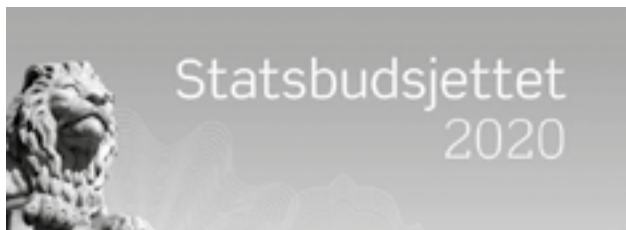
TOVE ERTSÅS NY I SKOLEUTVIKLINGSUTVALGET

Tove Ertsås erstatter Benedicte Hambro i Skoleutviklingsutvalget. Tove er lærer på Namdals Folkehøgskole.

Skoleutviklingsutvalget er referansegruppe for rådgiver for pedagogisk utviklingsarbeid, Benedicte Hambro, og består av fire medlemmer, hvor to er oppnevnt av IF og to fra FHF. De fire er dermed Ingvild Jevne konstituert rektor på Arbeiderbevegelsens Folkehøgskole Ringsaker, Ketil Foss (rektor på Pasvik Folkehøgskole), Tove Ertsås (lærer på Namdals Folkehøgskole) og Tor Erik Moen (lærer på Møre Folkehøgskule).

STATSBUDSJETTET

Neste års statsbudsjett ser ut til å bli et stabilt budsjett for folkehøgskolene. Ingen kutt, og etter noen justeringer, ser det ut til at det generelle påslaget for folkehøgskolene blir rett i underkant av 2 prosent.

KURS FOR DRIFTSLEDERE/VAKTMESTERE

I Øvre Vollgate myldret det av praktisk erfaring da driftsledere og vaktmestere møttes til kurs i oktober. Kurset var variert lagt opp, med både teoretiske forelesninger og praktiske øvelser. Det var fokus på samspillet mellom vaktmester og elev, arbeidstid og energieffektivisering. Kursdeltakerne var også backstage på Det Norske Teateret og fikk med seg systue, snekkerverksted og malesal.

LINJEUTVIKLEREN PÅ TUR TIL HARDANGER

Øyvind Brandt har utviklet et dagsseminar om linjeutvikling. Linjeutvikleren er en læringshage for folkehøgskoler hvor man i fellesskap bruker ulike metoder for å se på muligheter for utvikling av nye linjer. Linjeutvikleren tilpasses de enkelte skolene, og kan være et nyttig verktøy. I Hardanger var Live Hokstad med som lærer, og har fått en innføring i hvordan linjeutvikleren kan brukes.

NORDNORSK MØTE OG TRØNDERMØTET

Først i oktober møttes et femtital personer fra fem skoler til Nordnorsk møte på Pasvik Folkehøgskole. Vårt felles verdigrunnlag, med Grundtvigs tankegods i sentrum, var utgangspunktet for gruppesamtaler som Turid Ulven ledet oss igjennom. Presten Torbjørn Brox Webber, oppvokst på skolen, ga oss et lite dytt fra sidelinjen, og vi fikk også nyte naturen noen timer.

Uken etter fyltes det nye amfiet på Namdals Folkehøgskole med folkehøgskolefolk fra ti skoler. Tema for møtet var «Demokratisk danning i folkehøgskolen: Hvordan møter vi identitetspolitikk («oss og dem»-tenking), «emo-kрати» og illiberale holdninger?». Gode samtaler og erfaringsdeling, og Sund Folkehøgskole som gikk av med seieren i kampen om «Den gyldne sko».

Sund vant årets "den gyldne sko", rektor Per Kristian Dotterud tok imot trofeet.
Foto: Dorte Birch

STATSBUDSJETTET: 84 FOLKEHØGSKOLER!

Det er alltid stor spenning på folkehøgskolekon-toret den dagen statsbudsjettet blir offentliggjort. Da samles vi på møterommet og trykker febrilsk på «oppdater-knappen» på PCn og venter på at budsjettokumentet skal bli lagt ut. Statsbudsjettet er avgjørende for folkehøgskolenes drift. En stor del av et folkehøgskoleopphold er finansiert over statsbudsjettet.

GLAD FOR NYE SKOLER, MEN EKSISTERENDE SKOLER HAR OGSÅ BEHOV

I regjeringens forslag til statsbudsjett følger de opp tidligere vedtak med bevilgninger til nye folkehøgskoler. Dette betyr midler til helårsdrift av de nye skolene på Evje og Svalbard. *Det betyr også midler til realisering av Sjøholt folkehøgskole i august 2020. Sjøholt skal være en skole som retter seg mot 16-åringer. Sjunkhatten folkehøgskole får også videreført planleggingsmidler for oppstart i 2021. Denne skolen skal rette seg mot personer med ulike funksjonshemninger.*

Det er lenge siden det har blitt etablert så mange nye folkehøgskoler i Norge. Det er gledelig, men samtidig en naturlig imøtekommenhet av de gode søkertallene folkehøgskolene har hatt de siste årene. Folkehøgskolerådet tror på fortsatt vekst og ønsker enda flere elevplasser i årene som kommer. Men det må ikke bare tilfalle nye skoler. Eksisterende skoler må også prioriteres. Etter den nylig gjennomførte inter-natkapasitetjusteringen kom det frem tall som viser at de eksisterende folkehøgskolene ønsker seg over 700 flere elevplasser. Som en start på en slik opptrapping ba vi i år regjeringen i om 200 plasser til eksisterende skoler. Dette fikk vi dessverre ikke.

SATS PÅ FORSKNING, ETTER- OG VIDEREUTDANNING I FOLKEHØGSKOLEN

Folkehøgskolene har lang tradisjon i Norge. I 1864 ble den første skolen etablert i Norge. Siden dette har folkehøgskolene hatt en vesentlig rolle i den norske samfunnsutviklingen, ansatte står hver dag på for å gi i underkant av 8000 elever et skoleår der man utvikler seg som menneske i fellesskap med andre. Der det

faglige, det pedagogiske og det sosiale henger nært sammen. *Det er en stor oppgave å bidra med allmenndanning og folkeopplysning til ungdommen. Det krever kompetanse og utvikling. I samarbeid med Universitetet i Sørøst-Norge og NLA er det etablert en egen lederutdanning for ledere i folkehøgskolen. Det arbeides også med å etablere en «Folkehøgskole-PPU». Vi har bedt regjeringen om studie-plasser til dette, uten at det er imøtekommet i forslag til statsbudsjett. I en forlengelse av samarbeid med akademien er det naturlig å nevne forskning. I de nordiske landene finnes det nokså mye forskning på folkehøgskolene. Men i Norge er det begrenset med forskning. Vi ønsker mer forskning på folkehøgskolen. Dette spilte vi inn i høringen til statsbudsjettet.*

IKKE FJERN MULIGHETEN VI HAR TIL Å BETY MER FOR FLERE

Folkehøgskolerådet merker seg at stortingsflertallet i juni vedtok å fase ut tilskudd til kortkurs fra 01.01.2021. Folkehøgskolerådet har forsøkt å ha en konstruktiv tilnærming til debatten om kortkurs. Vi har strukket oss langt og skissert flere forslag til løsninger. Nå håper vi i det minste at politikerne sørger for at folkehøgskolene fortsatt skal kunne arrangere kurs av kortere lengde for utsatte grupper. Det er uakseptabelt at kurs til funksjonshemmede, kurs i tegnspråk, kurs til personer med ulike helseutfordringer nå mister støtte. Det ligger også et potensial for at folkehøgskolene skal kunne spille en verdifull rolle for personer som har havnet utenfor skole- og arbeidsliv. For å få til dette er vi avhengige å ha finansieringsordninger for kortere kursopplegg. Vi håper politikerne ser hvilke muligheter dette kan bety og sørger for at vi kan få finansiering for slike kurs også i fremtiden.

EN OPPTRAPPING AV STUDIESTØTTEN TIL FOLKEHØGSKOLEELEVER

I forslaget til statsbudsjett er regjeringen i mål med opptrappingen av studiestøtten til studenter. Vi forstår ikke hvorfor folkehøgskolene fremdeles holdes utenfor i opptrappingen av studiestøtten. *Folkehøgskolene har i dag nøyaktig det samme antall skoledager som andre utdanningsløp i Norge som er en del av opptrappingen. I tillegg har elevene på folkehøgskolene skole på ettermiddagene og i helgene, noe som begrenser muligheten til deltidsarbeid. Vi mener det er naturlig at studiestøtten til elever på folkehøgskole er på samme nivå som til studenter forøvrig.*

ALT I ALT..

..et godt folkehøgskolebudsjett for nye skoler og et ok folkehøgskolebudsjett for eksisterende skoler. *Vi er et skoleslag med ambisjoner og derfor adresserer vi også noen tydelige behov og ønsker for fremtidige statsbudsjett. Fordi vi har mye å bidra med. Folkehøgskolene – Diamanten i utdanningssystemet!*

Christian Tynning Bjørnø
Daglig leder, Folkehøgskolerådet

OM GLOBALVETTREGLENE 13. DESEMBER I OSLO

Ett av målene i Bærekraftvedtaket til de fem folkehøgskoleorganisasjonene er at skolene aktivt skal bruke Globalvettreglene i planlegging av studieturer og annet globalt engasjement i skolens regi innen 2021. IU arrangerer derfor en fagdag om Globalvettreglene som et tilbud til alle folkehøgskolene fredag 13. desember fra kl. 10.00 – 15:30 i Oslo.

Denne dagen blir vi godt kjent med Globalvettreglene og hvordan vi kan bruke dem i hverdagen på skolen og på studiereiser. Som deltaker vil du få eksempler på hvordan Globalvettreglene kan brukes i undervisning og vi får i løpet av fagdagen også et foredrag av eksternt foredragsholder. Denne fagdagen er vel så relevant for en friluftsliv-, foto- eller idrettslærer, som en lærer på global solidaritetslinje. Fagdagen er også relevant for ledelsen på skolen som skal jobbe med å implementere Globalvettreglene i undervisning og aktiviteter. For mer informasjon og påmelding se www.folkehogskoleradet.no/internasjonalt-utvalg. Påmeldingsfrist 28. november og pris kr. 850.

For spørsmål kontakt brita@folkehogskole.no.

GLOBALVETTREGLENE-KAMPAJNE I UKE 1-9

Når det er høysesong for ski og dermed også høysesong for å anvende Fjellvettreglene i Norge, så er det også veldig mange folkehøgskoler som drar på studieturer og engasjerer seg globalt. IU planlegger derfor en kampanje om Globalvettreglene i uke 1 til 9 i 2020 hvor vi setter fokus på en Globalvettregel hver uke. Det vil være eksterne og interne bidrag som ser på én og én regel og reflekterer rundt hva de kommuniserer. I tillegg til faglige betraktninger, vil det bli både konkrete tips til bruk i undervisning, samt eksempler på situasjoner hvor reglene er aktuelle å bruke. Kampanjen retter seg mot ansatte i folkehøgskolen og blir sendt ut i ulike kanaler som IUs nettside, facebookgruppe og pr. e-post. I tillegg planlegger IU å lage en elevversjon av kampanjen på Instagram.

INTERNASJONAL FOLKEHØGSKOLEKONFERANSE I DANMARK

Siste uken i september inviterte Folkehøgskolernes forening i Danmark (FFD) til en internasjonal folkehøgskolekonferanse i anledningen 175 års jubileet til de danske folkehøgskolene. Konferansen samlet 120 deltakere fra 28 ulike land og de aller fleste jobbet på en folkehøgskole eller institusjoner inspirert av folkehøgskolene. Konferansen fant sted på Grundtvigs Højskole i Hillerød utenfor København.

På konferansen diskuterte deltakerne folkehøgskolens relevans i en global verden – med utgangspunkt i den frie skoletradisjon, som særlig Grundtvig representerer. Tema som ble tatt opp var voksenopplæring, kjernen i folkehøgskolepedagogikken (hvor lærer på Grenland folkehøgskole, Johan Lövgren var en av paneldeltakerne), samfunnsbygging, demokratisk dannelse, utdanning for bærekraftig utvikling, folkeopplysning og muligheter for framtidige samarbeid. I tillegg fikk deltakerne være med på ulike valgfag som kor, dans, historiefortelling, sport og besøk til et folkehøgskolesamarbeid med lokalsamfunnet.

Ett av formålene med konferansen var å danne nettverk og finne felles interesser for å samles i en internasjonal folkehøgskoleallianse. På konferansens siste dag ble flere grupper dannet, hvor det ble jobbet med ideer for videre samarbeid. Det er mange som inspireres av folkehøgskolene rundt i verden og så er det spennende å se hvilke muligheter som ligger i det for gode samarbeid. Undertegnede er nå i en gruppe som jobber med ideer for kurs og utdanning for folkehøgskolelærere, sammen med en representant fra Danmark, England og Nigeria m.fl.

Brita Phuthi

Foto: Brita Phuthi

STØTTEANNONSER TIL FOLKEHØGSKOLEN

AGDER FOLKEHØGSKOLE

4640 Søgne
Tlf.: 38 16 82 00
Rektor: Reidar Nilsen
www.agder.fhs.no

ARBEIDERBEVEGELSENS FOLKEHØGSKOLE, RINGSAKER

2390 Moelv
Tlf.: 62 35 73 70
Konstituert rektor: Ingvild Tollehaug Jevne
www.afr.fhs.no

BUSKERUD FOLKEHØGSKOLE

3322 Darbu
Tlf.: 31 90 96 90
Rektor: Mariann Aaland
www.buskerud.fhs.no

BØMLO FOLKEHØGSKULE

5437 Finnås
Tlf.: 53 42 56 50
Rektor: Magne Grøneng Flokenes
www.bomlo.fhs.no

ELVERUM FOLKEHØGSKULE

2408 Elverum
Tlf.: 62 43 52 00
Rektor: Per Egil Andersen
www.elverumfhs.no

EVJE FOLKEHØGSKOLE

4735 Evje
Tlf.: 37 88 60 05
Rektor: Aslak J. Brekke
www.evjefhs.no

FANA FOLKEHØGSKULE

5259 Hjellesstad-Bergen
Tlf.: 55 52 63 60
Rektor: Tore Håltli
www.fanafhs.no

FJORDANE FOLKEHØGSKULE

Boks 130, 6771 Nordfjordeid
Tlf.: 57 88 98 80
Rektor: Silvia van Hesik Førde
www.fjordane.fhs.no

FOLLO FOLKEHØGSKOLE

1540 Vestby
Tlf.: 64 98 30 50
Rektor: Jan Martin Medhaug
www.follo.fhs.no

FOSEN FOLKEHØGSKOLE

7100 Rissa
Tlf.: 73 85 85 85
Rektor: Arnhild Finne
www.fosen.fhs.no

HADELAND FOLKEHØGSKULE

2760 Brandbu
Tlf.: 61 33 96 00
Rektor: Arne Ruste
www.hafos.no

HALLINGDAL FOLKEHØGSKULE

3550 Gol
Tlf.: 32 07 96 70
Rektor: Gisle Skoglund
www.hallingdal.fhs.no

HARDANGER FOLKEHØGSKULE

5781 Lofthus
Tlf.: 53 67 14 00
Rektor: Trond Instebø
www.hardanger.fhs.no

HARSTAD FOLKEHØGSKOLE

9404 Harstad
Tlf.: 77 04 00 77
Rektor: Erlend Welander
www.trondarnes.fhs.no

IDRETTSSKOLEN – NUMEDAL FOLKEHØGSKOLE

3626 Rollag
Tlf.: 31 02 38 00
Rektor: Lars Petersen
www.idrettsskolen.com

JÆREN FOLKEHØGSKULE

4352 Kleppe
Tlf.: 51 78 51 00
Rektor: Dag Folkvord
www.jarenfhs.no

KARMØY FOLKEHØGSKULE

4291 Kopervik
Tlf.: 52 84 61 60
Rektor: Jarle Nilssen
www.karmoy.fhs.no

LOFOTEN FOLKEHØGSKULE

8310 Kabelvåg
Tlf.: 76 06 98 80
Rektor: Jonatan Rask
www.lofoten.fhs.no

MANGER FOLKEHØGSKULE

5936 Manger
Tlf.: 56 34 80 70
Rektor: Geir Rydland
www.manger.fhs.no

MØRE FOLKEHØGSKULE

6151 Ørsta
Tlf.: 70 04 19 99
Rektor: Einar Opsvik
www.more.fhs.no

NAMDALS FOLKEHØGSKULE

7870 Grong
Tlf.: 74 33 20 00
Rektor: Bjørn Olav Nicolaisen
www.namdals.fhs.no

NANSENSKOLEN

2609 Lillehammer
Tlf.: 61 26 54 00
Rektor: Unn Irene Aasdalen
www.nansenskolen.no

NESTOR MELSOMVIK

3159 Melsomvik
Tlf.: 33 33 55 00
Rektor: Terning Dahl-Hansen
www.nestorutvikling.no

NORDISKA FOLKEHØGSKOLAN

Box 683-SE-442 31 Kungälv, Sverige
Tlf.: 00 46 303 20 62 00 vx
Rektor: Karin Langeland
www.nordiska.fhsk.se

NORDMØRE FOLKEHØGSKULE

6650 Surnadal
Tlf.: 71 65 89 00
Rektor: Kristian Lund Silseth
www.nordmore.fhs.no

NORD-NORSK PENSJONISTSKOLE

8920 Sømna
Tlf.: 75 02 92 80
Rektor: Geir Nydahl
www.nordnorsk-pensjonistskole.no

PASVIK FOLKEHØGSKOLE

9925 Svanvik
Tlf.: 78 99 50 92
Rektor: Ketil Foss
www.pasvik.fhs.no

PEDER MORSET FOLKEHØGSKOLE

7584 Selbustrand
Tlf.: 73 81 20 00
Rektor: Arild Moen
www.pedermorset.no

RINGEBU FOLKEHØGSKULE

2630 Ringebru
Tlf.: 61 28 43 60
Rektor: Rolf Joar Stokke
www.ringebu.fhs.no

RINGERIKE FOLKEHØGSKOLE

3510 Hønefoss
Tlf.: 32 17 99 00
Rektor: Morten Eikenes
www.ringerike.fhs.no

ROMERIKE FOLKEHØGSKOLE

2050 Jessheim
Tlf.: 63 97 09 10
Rektor: Haldis Brubæk
www.romerike.fhs.no

SELJORD FOLKEHØGSKULE

3840 Seljord
Tlf.: 35 05 80 40
Rektor: Mona Verpe
www.seljord.fhs.no

SETESDAL FOLKEHØGSKULE

4747 Valle
Tlf.: 924 23 106
Rektor: Stig W. Ågedal-Mortensen
www.setesdal.fhs.no

SKAP KREATIV FOLKEHØYSKOLE

Neseveien 1
4514 Mandal
Rektor: Hanne Christine
Seyffarth-Fuglestveit
www.skapmandal.no

SKIRINGSSAL FOLKEHØYSKOLE

3232 Sandefjord
Tlf.: 33 42 17 90
Rektor: Knut Søyland
www.skiringssal.fhs.no

SKJEBERG FOLKEHØYSKOLE

1747 Skjeberg
Tlf.: 69 11 75 60
Vikarierende rektor:
Sveinung Finden
www.skjeberg.fhs.no

SKOGN FOLKEHØGSKOLE

7620 Skogn
Tlf.: 74 08 57 20
Rektor: Lars Waade
www.skogn.fhs.no

SOGNDAL FOLKEHØGSKULE

6856 Sogndal
Tlf.: 57 62 75 75
Rektor: Ole Karsten Birkeland
www.sogndal.fhs.no

SOLBAKKEN FOLKEHØGSKOLE

2100 Skarnes
Tlf.: 62 96 70 70
Rektor: Harald Thompson Rosenstrøm
www.solbakken.fhs.no

SUND FOLKEHØGSKULE

7670 Inderøy
Tlf.: 74 12 49 00
Rektor: Per Kristian Dotterud
www.sundfhs.no

SUNNHORDLAND FOLKEHØGSKULE

5455 Halsnøy Kloster
Tlf.: 53 47 01 10
Rektor: Mona Økland
www.sunnfolk.no

TONEHEIM FOLKEHØGSKOLE

2322 Ridabu
Tlf.: 62 54 05 00
Rektor: Jon Krognæs
www.toneheim.no

TOTEN FOLKEHØGSKOLE

2850 Lena
Tlf.: 61 14 27 00
Vikarierende rektor: Bjørn Veland
www.toten.fhs.no

TORSHUS FOLKEHØGSKULE

7320 Fannrem
Tlf.: 72 47 98 50
Rektor: Torkjell Solem
www.torshus.com

TRØNDERTUN FOLKEHØGSKULE

7227 Gimse
Tlf.: 72 85 39 50
Rektor: Ronald Nygård
www.trondertun.no

VEFSN FOLKEHØGSKOLE

8665 Mosjøen
Tlf.: 75 17 24 11
Konstituert rektor: Bodil Nystad
www.vefsnfolkehogskole.no

VOSS FOLKEHØGSKULE

5704 Voss
Tlf.: 56 52 90 40
Rektor: Claus Røynesdal
www.voss.fhs.no

ÅL FOLKEHØYSKOLE OG KURSSENTER FOR DØVE

3570 Ål
Tlf.: 32 08 26 00 – TekstTlf.: 32 08 26 01
Rektor: Berglind Stefansdottir
www.al.fhs.no

ÅSANE FOLKEHØGSKOLE

5109 Hylkje
Tlf.: 55 39 51 90
Rektor: Bjørn Berentsen
www.aasane.fhs.no

B-BLAD

RETURADRESSE:
FOLKEHØGSKOLEFORBUNDET
PB 420 SENTRUM
0103 OSLO

TEKST- OG DIKTSTAFETTEN:

Ulf Langmo, idrettslærer ved Vefsn folkehøgskole, ble utfordret av Sivelin Kjølstad fra Sogndal folkehøgskule.

Det er fridag og jeg har tatt meg tid til å dra et par dager på hytta vi har ute på Helgelandskysten. Ikke langt fra der forfatteren av diktet vokste opp.

Se oftere mot NORD

Gå mot vinden, du får rødere kinn.
Finn den ulendte stien. Hold den.
Den er kortere.
Nord er best.
Vinterens flammevirvel, sommernattens mirakel.

Gå mot vinden, klyv berg.
Se mot nord.
Oftere
Det er langt dette landet.
Det meste er nord»

Rolf Jacobsen

Ulf utfordrer Marianne Nordås - Jæren folkehøgskole